

שבת פרק שלישי כירה

(שבת לו, ב)

משנה:

כירה (כירה עשויה כעין קדירה ונותנין קדירה לתוכה) שהסיקוה בקש (זנבות השבולין) ובגבבא (הנגבב מן השדה; אישטובל"א) - נותנים עליה תבשיל; בגפת (פסולת של שומשמן שהוציא שוממן) ובעצים - לא יתן עד שיגרוף (שיגרוף הגחלים, משום דמוסיף הבל, וטעמא פרישנא בפרק דלעיל: שמא יחתה בגחלים) או עד שיתן את האפר (על גבי גחלים לכסותם ולצננס); בית שמאי אומרים: (נותנין עליה) חמין [=מים חמים] (אחר שגרפה, דלא צריכי לבשולי, דליכא למגזר שמא יחתה), אבל לא תבשיל (דניחא ליה בישוליה, ואתי לאחתויי; אי נמי נתקיימה מחשבתו ומיחזי כמבשל); ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל; בית שמאי אומרים: נוטלין - אבל לא מחזירין (בשבת, דמיחזי כמבשל); ובית הלל אומרים: אף מחזירין (הואיל וגרוף).

גמרא:

איבעיא להו: האי 'לא יתן [עד שיגרוף]' - 'לא יחזיר' הוא; אבל לשהות משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום (היינו נתן אפר על הגחלים, ד'אפר' מתרגמין 'קישמא'), ומני? חנניה היא, דתניא: 'חנניה אומר: כל שהוא כמאכל בן דרוסאי - מותר לשהותו על גבי כירה אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום' - או דילמא לשהות תנן, ואי גרוף וקטום - אין, אי לא - לא, וכל שכן להחזיר?! תא שמע מדקתני תרי בבי במתניתין: 'בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל', (ותו תנא בבא אחריתי: 'בית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים: אף מחזירין': אי אמרת בשלמא לשהות תנן, הכי קתני: 'כירה שהסיקוה בקש ובגבבא - משהין [במשנה: נותנין] עליה תבשיל, בגפת ובעצים לא ישהא [במשנה: יתן] עד שיגרוף או עד שיתן אפר, ומה הן משהין (בגרוף וקטום)? - בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל', וכי היכי דפליגי בלשהות - פליגי נמי בלהחזיר (את המותר לשהות כגון חמין לבית שמאי וחמין ותבשיל לבית הלל): שכית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין'; אלא אי אמרת להחזיר תנן - הכי קתני (כלומר: על כרחך הכי מפרשא): 'כירה שהסיקוה בקש ובגבבא מחזירין [במשנה: נותנין] עליה תבשיל; בגפת ובעצים לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן אפר, ומה הן מחזירין? - בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל', אף מחזירין' (בית שמאי אומרים נוטלין ולא מחזירין' - על כרחך אתבשיל קיימי, דהא שרו בחמין), הא תו למה לי (הא תנא ליה רישא: אבל לא תבשיל)?

(שבת לז, א)

לעולם אימא לך להחזיר תנן (ואילו לשהות - אף על פי שאינו גרוף - שרי), וחסורי מיחסרא והכי קתני: 'כירה שהסיקוה בקש ובגבבא - מחזירין [במשנה: נותנין] עליה תבשיל; בגפת ובעצים, לא יחזיר [במשנה: יתן] עד שיגרוף או עד שיתן את האפר; אבל לשהות משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום, ומה הן משהין? - בית שמאי אומרים: חמין - אבל לא תבשיל; ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל' והך חזרה דאמרי לך (לא יחזיר עד שיגרוף, דכי גרוף מיהא שרי) - לאו דברי הכל היא (ולבית שמאי לא סבירא להו), אלא מחלוקת בית שמאי ובית הלל: שכית שמאי אומרים נוטלין ולא מחזירין, ובית הלל אומרים אף מחזירין'. תא שמע, דאמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: 'לא שנו (שריותא דמתניתין) אלא על גבה (דלא נפיש הבלא כולי האי), אבל לתוכה - אסור'; אי אמרת בשלמא להחזיר תנן (אבל לשהות משהין אפילו בשאין גרופה, כדמחזירין ליה חסורי, ורבי חלבו אשריותא דלשהות על שאינה גרופה קאי), היינו דשני בין תוכה לעל גבה (דכי משהי לתוכה דשאינה גרופה - מטמין ממש ברמץ); אלא אי אמרת

לשהות תנן (דאפילו לשהות בעי גרופה), (כיון דגרופה ומבעוד יום הוא נותנו לתוכה) - מה לי תוכה מה לי על גבה?

מי סברת רבי חלבו ארישא (עד שיגרופ) קאי? אסיפא (דאיירי בחורה) קאי: 'ובית הלל אומרים: אף מחזירין', ואמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לא שנו אלא על גבה, אבל תוכה - אסור! (אבל רישא: לשהות הוא, ובין תוכה ובין גבה שרי).

תא שמע [תוספתא שבת פ"ג מ"א, בסיפא]: 'שתי כירות המתאימות (מחבורות יחד וקיר של חרס מפסקת ביניהם), אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה ואינה קטומה - משהין על גבי גרופה וקטומה (דלא חיישינן משום דסליק לה הבלא מאידך) ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה; ומה הן משהין (על הגרופה)? - בית שמאי אומרים: ולא כלום, ובית הלל אומרים: חמין, אבל לא תבשיל; עקר - דברי הכל לא יחזיר (בשבת), דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: בית שמאי אומרים: חמין, אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל; בית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין'; אי אמרת בשלמא (רישא דמתניתין) לשהות תנן (לשהות קאמר דבעי גרופה, ובלשהות פליגי בחמין ותבשיל ובגרופ, וסיפא פליגי בחורה), מתניתין מני? - רבי יהודה היא, אלא אי אמרת להחזיר תנן (להחזיר תנן דבעי גרופה, אבל לשהות לא בעי גרופה, ופלוגתא דחמין ותבשיל כשאנו גרופ, כדמחסרת ומתרצת לה), מתניתין מני? לא רבי יהודה ולא רבי מאיר: אי רבי מאיר קשיא לבית שמאי בחדא (דקאמר בית שמאי במתניתין משהין חמין אף בשאינו גרופ, והכא קאמר רבי מאיר לבית שמאי דאפילו גרופ ולא כלום, וכל שכן כשאנו גרופ, והא - כולה חדא פירכא היא, דבית שמאי לא שני להו בין גרופ לשאינו גרופ) ולבית הלל בתרתי (דבמתניתין שרי בית הלל להשהות חמין ותבשיל אף בשאינו גרופ, והכא קתני דבגרופ - חמין אין, תבשיל לא, ובשאינו גרופ אין משהין כלל, ולענין חורה בגרופ תנן במתניתין לבית הלל מחזירין, והכא קתני עקר - דבדי הכל לא 'חזיר'), אי רבי יהודה (דאמר נמי כי מתניתין) קשיא גרופה וקטומה (מכל מקום גרופה וקטומה קשיא: דמתניתין תרצת דפלוגתא קמייא בשאינו גרופ, ושרו בית שמאי חמין ובית הלל חמין ותבשיל, והכא קתני 'אין משהין על גבי שאינה גרופה ואינה קטומה' כלל, ופלוגתא דלשהות בגרופה וקטומה)!

לעולם אימא לך להחזיר תנן, ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא: סבר לה כרבי יהודה בחדא: בחמין ותבשיל ונוטלין ומחזירין (דמוקי פלוגתא דבית שמאי ובית הלל בשהיית חמין ותבשיל: דבית שמאי שרו חמין, ותבשיל לא, ובית הלל חמין ותבשיל, ולא כרבי מאיר דאמר לבית שמאי לא כלום), ופליג עליה בחדא: דאילו תנא דידן סבר לשהות ואף על פי שאינו גרופ וקטום, ורבי יהודה סבר כלשהות נמי גרופ וקטום - אין, אי לא - לא.

איבעיא להו: מהו לסמוך בה (אצל דופן הכירה בלא גרופה: שהכירה מטלטלת היא, ומושיבים אותה על גבי קרקע): תוכה וגבה (עובי שפתה או כסוי שעל חללה) אסור, אבל לסמוך בה שפיר דמי? או דילמא לא שנא?

תא שמע [תוספתא שבת פ"ג מ"א, בסיפא]: 'שתי כירות המתאימות, אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה: משהין על גבי גרופה וקטומה' - ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך.

דילמא שאני התם: דכיון דמידליא (הקדרה על גבי הכירה) - שליט בה אורא?

תא שמע, דאמר רב ספרא אמר רב חייא: קטמה ונתלבתה (חורה והובערה) - סומכין לה, ומקיימין עליה, ונוטלין ממנה, ומחזירין לה. - שמע מינה לסמוך נמי: קטמה - אין, לא קטמה לא! ולטעמין 'נוטלין ממנה' דקתני, קטמה - אין לא קטמה - לא? אלא תנא 'נוטלין' משום 'מחזירין'? הכא נמי תנא 'סומכין' משום 'מקיימין'!

הכי? השתא: התם נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא (ולא שייך למתני מחזירין עד דתני נוטלין) - תנא 'נוטלין' משום 'מחזירין', אלא הכא סומכין בחד מקום הוא ומקיימין בחד מקום הוא! מאי הוי עלה?

תא שמע [תוספתא שבת פ"ג מ"א, ברישא]: 'כירה שהסיקוה בגפת ובעצים - סומכין לה ואין מקיימין אלא אם כן גרופה וקטומה; גחלים שעממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה (ארישט"ש) - הרי היא כקטומה'.

אמר רבי יצחק בר נחמני אמר רב אושעיא: קטמה והובערה - משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן (דליכא למיחש לחיתויי) ותבשיל שבישל כל צורכו',

(שבת לז, ב)

שמע מינה מצטמק (מתמעט וכויק*; רטיי"ט) ויפה לו מותר (להשהותן בכירה, דאי לא במצטמק ויפה לו קאמר - מאי אתא לאשמעינן? אלא על כרחך במצטמק ויפה לו קאמר, ואפילו הכי לא גזרו משום חיתוי הואיל ונתבשל כל צרכו, ותנא חמין לאשמעינן דבעינן שהוחמו כל צרכן מבעוד יום) ! ('מצטמק' - לשון 'נשדים צומקים' (הושע ט, יד); כמו שאתה אומר בלשון צוי 'נצטוה', ובלשון צדק 'נצטדק', וכן כל תיבה שראש יסודה צד"י, כשהיא מתפעלת - נותן ט' אחר צד"י)

שאני הכא, דקטמה (וגלי דעתיה דלא ניחא ליה בצמוקי) .

אי הכי, מאי למימרא?

הובערה איצטריכא ליה: מהו דתימא כיון דהובערה הדרא לה

למילתא קמייתא - קמשמע לן .

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: קטמה והובערה - משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו - ואפילו גחלים של רותם (גחלים של רותם חמין יותר משאר גחלים, ואינם ממהרין לכבות, כדאמרינן ב'המוכר את הספינה' (בבא בתרא דף ע"ד:)) , שמע מינה מצטמק ויפה לו מותר!

שאני הכא, דקטמה .

אי הכי מאי למימרא?

הובערה איצטריכא ליה .

היינו הך?

גחלים של רותם איצטריכא ליה .

אמר רב ששת אמר רבי יוחנן: כירה שהסיקה בגפת ובעצים -

משהין עליה חמין שלא הוחמו כל צורכן ותבשיל שלא בישל כל צורכו (ואף על פי שלא קטמה, ואמוראי נינהו אליבא דרבי יוחנן); עקר - לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן אפר; קסבר מתניתין (דקתני עד שיגרוף) - להחזיר תנן (דלא שרו בית הלל להחזיר עד שיגרוף, ופירוקא דמתניתין כדאמרינן לעיל 'חסורי מחסרא', הלכך עקר - לא יחזיר הואיל ואינה גרופה), אבל לשהות - משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום .

אמר רבא: תרוייהו תננהי (בין לשהות בשאינה גרופה תנינא בהדיא סתם משנה דמותר,

ועקר לא יחזיר נמי תנינא, ולמה ליה לרבי יוחנן לאשמעינן?) : לשהות תנינא: 'אין

נותנין את הפת בתוך התנור עם חשיכה ולא חררה על גבי גחלים

אלא כדי שיקדמו פניה', הא קרמו פניה - שרי (והיינו 'לא בישל כל צרכו',

ותנור לאו גרוף וקטום הוא; ואי נמי גרוף - בתנור לא מהניא גריפה, כדתנן במתניתין, וכל שכן פת: דאדעתא

לבשולי יהביה בגוויה); להחזיר נמי תנינא: 'בית הלל אומרים: אף

מחזירין'; ועד כאן לא קשרו בית הלל אלא בגרופה וקטומה, אבל

בשאינה גרופה וקטומה - לא (דמתניתין - אלאחר שיגרוף קאי, דקתני 'לא יתן עד שיגרוף'

ובין למאן דאמר לא ישהה, ובין למאן דאמר לא יחזיר - מכל מקום חזרה דסיפא - אגרוף וקטום מהדר);

ורב ששת נמי דיוקא דמתניתין קא משמע לן (משום דלא מתני לה בהדיא 'הא

קרמו שרי').

(ואנן דמשהינן קדירה על גבי כירה שאינה גרופה - אדחנניה סמכין, הואיל ותנן סתם מתניתין כוותיה,

כדאמר 'הא קרמו שרי' ואף על גב דלא בישל כל צרכו, ואמר רב ששת משמיה דרבי יוחנן כוותיה דמתניתין

דפרקין משום חזרה הוא דבעי גרופה, אבל לשהות - לא; וכל הני אמוראי דאסרי - סברי מתניתין - לשהות

תנן.)

אמר רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן: כירה שהסיקה בגפת

ובעצים - משהין עליה תבשיל שבישל כל צורכו וחמין שהוחמו כל

צורכן, ואפילו מצטמק ויפה לו .

אמר ליה ההוא מדרבנן לרב שמואל בר יהודה: הא רב ושמואל

דאמרי תרוייהו 'מצטמק ויפה לו אסור'!

אמר ליה: אטו לית אנא ידע דאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר

שמואל 'מצטמק ויפה לו אסור'? כי קאמינא לך - לרבי יוחנן

קאמינא .

אמר ליה רב עוקבא ממישן לרב אשי: אתון, דמקרביתו לרב ושמואל

- עבידו כרב ושמואל; אנן נעביד כרבי יוחנן .

אמר ליה אביי לרב יוסף: מהו לשהות (בשאינה גרופה)?

אמר ליה: הא רב יהודה משהו ליה ואכיל!

אמר ליה: בר מיניה דרב יהודה, דכיון דמסוכן הוא (רגיל לאוחזו בולמוס וצריך לאכול מאכל מתוק וטוב) - אפילו בשבת נמי שרי למעבד ליה; לי ולך מאי?

אמר ליה בסורא משהו, דהא רב נחמן בר יצחק - מרי דעובדא (מדקדק במעשיו) הוה, ומשהו ליה ואכיל.

אמר רב אשי: קאימנא קמיה דרב הונא, ושהיין ליה כסא דהרסנא (דגיס המבושלים בשמן בקמח) ואכל, ולא ידענא אי משום דקסבר מצטמק ויפה לו מותר, אי משום דכיון דאית ביה מיחא (קמח) - מצטמק ורע לו הוא.

אמר רב נחמן: מצטמק ויפה לו - אסור, מצטמק ורע לו - מותר; כללא דמלתא: כל דאית ביה מיחא - מצטמק ורע לו, לבר מתבשיל דליפתא: דאף על גב דאית ביה מיחא - מצטמק ויפה לו הוא; והני מילי - דאית ביה בשרא (דאית ביה בשרא מצטמק ויפה לו, ששומן הבשר משבר כח הלפת, כדאמר בבבכות (דף טז:)), אבל לית ביה בשרא - מצטמק ורע לו הוא; וכי אית ביה בשרא נמי לא אמרן אלא דלא קבעי לה לאורחין, אבל קבעי לה לאורחין - מצטמק ורע לו (לאורחין צריך חתיכות חשובות לשום לפניהם, ואין דרך כבוד בתבשיל המצטמק, שאין הבשר ניכר בו); לפדא (מאכל שעושה מתאנים), דייסא ותמרי (מאכל תמרים) - מצטמק ורע להן. בעו מיניה מרבי חייא בר אבא:

(שבת לח, א)

(אליבא מאן דאסר): שכח קדירה על גבי כירה ובשלה בשבת מהו? אישתיק ולא אמר להו ולא מידי.

למחר נפק, דרש להו: 'המבשל בשבת בשוגג - יאכל; במזיד - לא יאכל' (משנה היא [??] - במשנתנו לא!, אלא תוספתא שבת פ"ג ראש משנה א) ולא שנא (אבל האי דשכח קדירה לא שנא בין שוגג למזיד, והכי דרש להו: סתמא ולא פירש אי אשוגג מדמה לה ומותר לאוכלה, אי אמזיד מדמה לה ואסור).

מאי 'ולא שנא'?

רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו להיתירא: מבשל - הוא דקא עביד מעשה במזיד לא יאכל, אבל האי - דלא קא עביד מעשה במזיד (אם השהה על גבי כירה מבעוד יום) - נמי יאכל.

רב נחמן בר יצחק אמר לאיסורא: מבשל - הוא דלא אתי לאיערומי (ולעשות מזיד ולומר "שוגג הייתי", דלא נחשדו ישראל על השבתות), בשוגג יאכל; אבל האי דאתי לאיערומי (דאיסור דרבנן הוא, וקילא ליה, ואתי לשהויי מזיד ויאמר "שכחתי") - בשוגג נמי לא יאכל.

מיתיבי [תוספתא שבת פ"ג מ"ב, בשנוי]: 'שכח קדירה על גבי כירה ובשלה בשבת, בשוגג (כגון האי דשכח) - יאכל (בשבת), במזיד (דלא שכח אלא הניח) - לא יאכל; במה דברים אמורים? - בחמין שלא הוחמו כל צורכן ותבשיל שלא בישל כל צורכו, אבל חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו, בין בשוגג בין במזיד יאכל - דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: חמין שהוחמו כל צורכן מותרין מפני שמצטמק ורע לו, ותבשיל שבישל כל צורכו אסור מפני שמצטמק ויפה לו, וכל המצטמק ויפה לו (כלומר: וכן כל שאר המצטמק ויפה להם) - כגון כרוב ופולים ובשר טרוף (דגלי דעתיה דלא לאורחים קבעי לה) - אסור (אסור לאוכלן אם השהו מזיד), וכל המצטמק ורע לו מותר.'; קתני מיהא 'תבשיל שלא בישל כל צורכו' (בשלא בישל כל צרכו, דיש חילוק בין שוגג למזיד במשהה קשיא בין לרבה ורב יוסף דשרו מזיד, בין לרב נחמן דאסר שוגג)!

בשלמא לרב נחמן בר יצחק לא קשיא (מצי לתרוצי): כאן (כי תניא ההיא דשוגג יאכל) קודם גזרה (דאמרינן לקמן דגזרו על השוכחין) כאן (וכי איתמר דרבי חייא בר אבא דתריצנא אליביה דשוגג אסור) לאחר גזרה, אלא רבה ורב יוסף דאמרי (דאמרי אליבא דרבי חייא בר אבא) להיתירא (אף במזיד), אי קודם גזרה (אתמר דרבי חייא) קשיא מזיד (דהכא תניא 'מזיד - לא יאכל'), אי לאחר גזרה קשיא נמי שוגג קשיא (דאפילו שוגג הוה ליה למיסר, דאילו מתניתין - קודם גזירה נשנית)?

מאי גזירתא?

דאמר רב יהודה בר שמואל אמר רבי אבא אמר רב כהנא אמר רב: בתחילה היו אומרים 'המבשל בשבת (בידים, דאיכא חיובא דאורייתא) בשוגג יאכל במזיד לא יאכל, והוא הדין לשוכח (דהמשהה נמי מבעוד יום, אם שכח בשוגג - יאכל, ואם במזיד השהה - לא יאכל, כאילו בשלה בידיים בשבת); משרבו משהיין במזיד

ואומרים "שכחים אנו" - חזרו וקנסו על השוכח; קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר (דתנן לעיל בריש פירקין לרבי מאיר אליבא דבית הלל 'חמין אבל לא תבשיל', והכא שרי חמין ותבשיל שבישל כל צרכו), קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה (דהתם אמר רבי יהודה חמין ותבשיל, והכא אסר תבשיל שבישל כל צרכו) !!
 דרבי מאיר אדרבי מאיר לא קשיא: הא (משנה קמייתא, לשהות) לכתחילה הא דיעבד (בהשהה כבר קאמר דמותר לאוכלה); דרבי יהודה אדרבי יהודה נמי לא קשיא: כאן בגרופה וקטומה (ההיא דלעיל איירי בגרופה וקטומה כדקתני בה 'משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה, ומה הן משהין על הגרופה שהתרנו לשהות? רבי מאיר אומר כו' - הלכך אפילו לכתחלה שרי רבי יהודה), כאן בשאינה גרופה וקטומה (הלכך דיעבד אסר).

איבעיא להו: עבר ושהה מאי?: מי קנסוהו רבנן או לא?
 תא שמע, דאמר שמואל בר נתן אמר רבי חנינא: 'כשהלך רבי יוסי לציפורי, מצא חמין שנשתהו על גבי כירה ולא אסר להן (דמצטמק ורע לו), ביצים מצומקות שנשתהו על גבי כירה ואסר להן (דמצטמק ויפה לו) מאי, לאו לאותו שבת (אסרן עליהן באכילה)?
 לא לשבת הבאה (אסר להן עכשיו, שלא לעשות כן לשבת הבאה, אבל באכילה שרו); מכלל דביצים מצומקות מצטמקות ויפה להן נינהו? (בעיא היא).
 א4ין, דאמר רב חמא בר חנינא: 'פעם אחת נתארחתי אני ורבי למקום אחד, והביאו לפנינו (בחול) ביצים מצומקות כעוזרדין (שנצטמקו עד שנעשו דקות כעוזרדין: קורמ"ש בלע"ז ואכלנו הרבה מכלל דיפה להן), ואכלנו מהן הרבה.' (ומדאמר 'ואכלנו הרבה' - מכלל דיפה להן).

בית הלל אומרים: אף מחזירין:
 אמר רב ששת: לדברי האומר

(שבת לח, ב)
 מחזירין - אפילו בשבת (ביום המחרת, ולא תימא פלוגתייהו משחשכה, והתם הוא דשרו, משום דמוכחא מילתא דאדעתא דאהדורי לצורך מחר שקיל ליה, אבל ביום לא מוכח דשקיל ליה אדעתא דאהדורי, ובטלה לה הטמנה והוה ליה כמטמין לכתחלה);
 ואף רבי אושעיא סבר אף מחזירין אפילו בשבת, דאמר רבי אושעיא: פעם אחת היינו עומדים לעילא מרבי חייא רבה, והעלנו לו קומקום (יורה קטנה) של חמין מדיוטא (עלייה) התחתונה לדיוטא העליונה, ומזגנו לו את הכוס, והחזרנוהו למקומו (לכירה), ולא אמר לנו דבר!
 אמר רבי זריקא אמר רבי אבא אמר רבי תדאי: לא שנו אלא שעודן בידו, אבל הניחן על גבי קרקע - אסור (להחזיר, דבטלי לה הטמנה דאתמול, והוי כמטמין לכתחלה).
 אמר רבי אמי: רבי תדאי, דעבד - לגרמיה הוא דעבד (יחיד הוא בדבר, ואין הלכה כמותו), אלא הכי אמר רבי חייא אמר רבי יוחנן: אפילו הניחה על גבי קרקע - מותר.
 פליגי בה רב דימי ורב שמואל בר יהודה, ותרוייהו משמיה דרבי אלעזר אמרי: חד אמר עודן בידו מותר, על גבי קרקע אסור, וחד אמר הניחן על גבי קרקע נמי מותר.
 אמר חזקיה משמיה דאביי: הא דאמרת 'עודן בידו - מותר', לא אמרן אלא שדעתו להחזיר, אבל אין דעתו להחזיר - אסור.
 מכלל דעל גבי קרקע, אף על פי שדעתו להחזיר - אסור!
 איכא דאמרי אמר חזקיה משמיה דאביי: הא דאמרת 'על גבי קרקע אסור', לא אמרן אלא שאין דעתו להחזיר, אבל דעתו להחזיר - מותר;
 מכלל שבעודן בידו, אף על פי שאין דעתו להחזיר - מותר.

בעי רבי ירמיה: תלאן במקל מהו (כעודן בידו דמי? או כהניחן על גבי קרקע דמי)?
 הניחן על גבי מטה מהו?
 בעי רב אשי: פנינן ממיחם למיחם (מיחם = קומקום שמחמם בו חמין) מהו (מי הוי כמטמין לכתחלה ואסור להחזיר לכירה? או לא)?
 תיקו.

משנה :

תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא - לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו ;
(תנור, מתוך שקצר למעלה ורחב למטה - נקלט חומר לתוכו טפי מכירה)
כופח (בגמרא מפרש לה עשוי חלל ככירה, אבל ארכו כרחבו, ואין בו אלא שיעור שפיתת קדירה אחת;
וכירה - יש בה שפיתת שתי קדירות) שהסיקוהו בקש ובגבבא - הרי זה ככיריים;
בגפת ובעצים - הרי הוא כתנור.

גמרא :

תנור שהסיקוהו - סבר רב יוסף למימר 'תוכו' = תוכו ממש, על
גביו על גביו ממש (על שפתו), אבל לסמוך (אצל דפנו) שפיר דמי.
איתיביה אביי: 'כופח שהסיקוהו בקש ובגבבא - הרי הוא
ככיריים; בגפת ובעצים - הרי הוא כתנור, ואסור' הא ככירה שרי
(כלומר: מדקתני 'הרי הוא כתנור', מכלל דאי הוה מדמי ליה לכירה הוה שרי, ושמעינן מינה דכירה שהוסק
בגפת ובעצים שרי); במאי עסקינן?: אילימא על גביו, ובמאי?: אילימא
כשאינו גרוף וקטום, אלא כירה כי אינה גרופה וקטומה על גביו
מי שרי (קסלקא דעתא בשאינה גרופה, ואי על גבה מי שרי) ? אלא - לאו לסמוך,
וקתני 'הרי הוא כתנור', ואסיר!
אמר רב אדא בר אהבה: הכא - בכופח גרוף וקטום ותנור גרופה
וקטומה עסקינן; 'הרי הוא כתנור' דאף על גב דגרוף וקטום - על
גביו אסור, דאי ככירה - כי גרופה וקטומה שפיר דמי.
תניא כוותיה דאביי (דאסור לסמוך אתנור): 'תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא
- אין סומכין לו, ואין צריך לומר על גביו, ואין צריך לומר
לתוכו, ואין צריך לומר בגפת ובעצים; כופח שהסיקוהו בקש
ובגבבא - סומכין לו, ואין נותנין על גביו; בגפת ובעצים אין
סומכין לו.'
אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: האי כופח היכי דמי?: אי
ככירה דמי, אפילו בגפת ובעצים נמי (לשתי בגרופה וקטומה) ! אי כתנור
דמי, אפילו בקש ובגבבא נמי לא!
אמר ליה: נפיש הבליה מדכירה, וזוטר הבליה מדתנור.
היכי דמי 'כופח' היכי דמי 'כירה' ?
אמר רבי יוסי בר חנינא: כופח = מקום שפיתת קדרה אחת, כירה =
מקום שפיתת שתי קדרות.
אמר אביי, ואיתימא רבי ירמיה: אף אנן נמי תנינא 'כירה'
שנחלקה לאורכה (נמצאו שתי השפיתות קיימות זו לבדה וזו לבדה) טהורה, לרחבה
טמאה (שנחלקה לאורכה - הרי בטלו שתי שפיתותיה; שנחלקת רחבה = לשתיים, הלכך טהורה מטומאתה,
שהרי ניתצה); כופח - בין לאורכו בין לרוחבו טהור (שהרי ארכה כרחבה
וכולה מקום שפיתת אחת).

משנה :

אין נותנין ביצה בצד המיחם (קומקום של נחשת) בשביל שתתגלגל (שתצלה)
קצת עד שתהא מגלגלת), ולא יפקיענה בסודרין (לא ישברנה על סודר שהוחם בחמה כדי
שתצלה מחומר של סודר); ורבי יוסי מתיר;
ולא יטמינה בחול ובאבק דרכים (שהוחמו מכח חמה) בשביל שתצלה.
(ובגמרא מפרש אמאי לא פליג רבי יוסי בהא.)
מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו (מבעוד יום) סילון של צונן (כדי לחממן)
לתוך אמה של חמין (של חמי טבריא, דהמים נמשכין ובאין כל השבת); אמרו להם
חכמים: אם בשבת (אותן שבאו בשבת) - כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין
ברחיצה ובשתיה; אם ביום טוב - כחמין שהוחמו ביום טוב,
ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה.

גמרא :

איבעיא להו: גלגל מאי?

אמר רב יוסף: גלגל - חייב חטאת.

אמר רב בריה דרבינא: אף אנן נמי תנינא [שבת פ"ב מ"ב] :

(שבת לט, א)

'כל (מלוח) **שכא בחמין מלפני השבת** - (חזרין) **שורין אותו בחמין בשבת** (ואין בו משום תיקון, שהרי נתקן כבר), **וכל שלא בא בחמין מלפני השבת - מדיחין אותו בחמין בשבת** (שאינו זה גמר מלאכתו, אבל לא שורין), **חוץ מן המליח ישן וקוליים האיספנין** (דג שקורין טונינ"א), **שהדחתן זו היא גמר מלאכתן!** (מדקרי ליה **גמר מלאכתו** -) **שמע מינה** (זהו בישולו, וחייב).

ולא יפקיענה בסודרין [ורבי יוסי מתיר]:
והא דתנן (בפרק 'חבית' [פרק כב משנה ד]): **'נותנין תבשיל לתוך הכור כשביל שיהא שמור, ואת המים היפים כרעים כשביל שיצננו, ואת הצונן כחמה** (בשמש) **כשביל שיחמו';** לימא רבי יוסי היא, ולא רבנן?
אמר רב נחמן: **כחמה - דכולי עלמא לא פליגי דשרי** (דאין דרך בישולו בכך, וחמה באור לא מיתלפא דליגזר הא אטו הא); **בתולדות האור** (כגון אם הוחם הסודר הזה באור מתחילה) **כולי עלמא לא פליגי דאסיר** (דהוי בישול); **כי פליגי בתולדות החמה** (שהוחם הסודר בחמה): **מר סבר גזרינן תולדות החמה אטו תולדות האור** (דמאן דחזי סבר דתולדות האור ניהו), **ומר סבר לא גזרינן**.

ולא יטמיננה בחול [ובאבק דרכים כשביל שתצלה]:
וליפלוג נמי רבי יוסי בהא?
רבה אמר: **גזרה שמא יטמין ברמץ** (דמאן דחזי סבר "מכדי האי לבשולי והאי לבשולי, ותרויהו דרך הטמנה, מה לי רמץ מה לי חול" ומשום הכי מודה רבי יוסי);
רב יוסף אמר: מפני שמזיז עפר ממקומו (גירסת רש"י: **שמא יזיז עפר: שמא לא יהא שם חול עקור לכל הצורך, ואתי לאזוזי עפר הדבוק, והוי 'חופר גומא'** [והוי מלאכה שאינה צריך לגופה]).

מאי בינייהו?
איכא בינייהו עפר תיחוח (כלומר: תיחוח בעומק, דליכא למיחש למזיז).
מיתיבי: 'רבן שמעון בן גמליאל אומר: מגלגלין כיצה על גבי גג דותח (שרתחו חמה), **ואין מגלגלין כיצה על גבי סיד דותח** (דהוא תולדות האור); **בשלמא למאן דאמר גזרה שמא יטמין ברמץ - ליכא למיגזר** (בגג דותח דהא לא מטמין ליה), **אלא למאן דאמר מפני שמזיז עפר ממקומו - ליגזר** (לשמא יזיז עפר ויכסנו בו)?
סתם גג לית ביה עפר.

תא שמע: 'מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין וכו' (וחמי טבריא - לאו תולדות האור ניהו, ואפילו הכי אטרו להו, ומודה בהא רבי יוסי); בשלמא למאן דאמר 'גזרה שמא יטמין ברמץ', היינו דדמייא להטמנה (שמטמין מים במים), אלא למאן דאמר 'מפני שמזיז עפר ממקומו' מאי איכא למימר?

מי סברת 'מעשה טבריא' - אסיפא קאי (לסייעתא דחול ואבק, ולאורויי דתולדות תמה כי האי גוונא אסירי לדברי הכל)? [לא!] **ארישא קאי** (אפלוגתא ורבנן הוא דאמרי לה, אבל לרבי יוסי כהאי גוונא לא מיתסר אלא משום דהני תולדות האור ניהו): **'לא יפקיענה בסודרין, ורבי יוסי מתיר', והכי קאמרי ליה רבנן לרבי יוסי:**
הא מעשה דאנשי טבריא (דחמי טבריא) דתולדות חמה הוא (ודמי לאפקעתא דסודרין, דליכא למגזר לשמא יזיז) ואסרי להו רבנן?!
אמר להו: ההוא - תולדות אור הוא, דחלפי אפיתחא דגיהנם.

אמר רב חסדא:

(שבת לט, ב)

מעשה שעשו אנשי טבריא ואסרי להו רבנן - בטלה (נאסרה) הטמנה בדבר המוסיף הבל, ואפילו מבעוד יום נתנו שם הסילון, ומפני שהצונן מתחממין בכך, ואף על גב דממילא - אטור!;
אמר עולא: הלכה כאנשי טבריא.
אמר ליה רב נחמן: כבר תברינהו אנשי טבריא לסילונייהו (לסילונין שלהו, שחזרו בהו).

מעשה שעשו אנשי טבריא [והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין]; אמרו להם חכמים: אם בשבת - כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין ברחיצה ובשתיה; אם ביום טוב - כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה:]

מאי 'רחיצה'?: אילימא רחיצת כל גופו, אלא חמין שהוחמו בשבת - הוא דאסורין, הא חמין שהוחמו מערב שבת מותרין?: והתניא: 'חמין שהוחמו מערב שבת - למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו, אבל לא כל גופו'! אלא פניו ידיו ורגליו? אימא סיפא: 'כיום טוב - כחמין שהוחמו כיום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה'!?

לימא תנן סתמא כבית שמאי, דתנן [ביצה פ"ב מ"ה]: 'בית שמאי אומרים: לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראויין לשתיה (דמחים להו לשתיה, ואי בעי רוחץ בהן פניו), ובית הלל מתירין'.

אמר רב איקא בר חנניא: להשתטף בהן כל גופו (שנותן על גופו, ומשתטף) עסקינן, והאי תנא הוא, דתניא 'לא ישתטף אדם (בשבת) כל גופו כין כחמין (ואפילו הוחמו בחול) וכין בצונן - דברי רבי מאיר; רבי שמעון מתיר; רבי יהודה אומר: כחמין אסור, בצונן מותר' (והאי תנא - רבי שמעון היא, דמתיר להשתטף כל גופו בשבת בחמין שהוחמו מערב שבת, והיינו דקאמר 'כחמין שהוחמו בשבת אסור', הא שהוחמו מאתמול שרי; ואי ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסור ברחיצה: דאפילו בית הלל לא שרי להחם ביום טוב אלא לפניו ידיו ורגליו, אבל לשיטוף כל גופו - לא).

אמר רב חסדא: מחלוקת בכלי (דהרואה אומר "היום הוחמו", ומוכחא מילתא דתולדות האור נינהו, ואתי להחם בשבת, כגון נותן צונן בחמין) אבל בקרקע (כגון אמבטאות של מרחצאות, והן חמי האור) - דברי הכל מותר (דבטלי להו מתורת חמין).

והא מעשה דאנשי טבריא בקרקע הוה (אלמא במילתייהו קיימי), ואסרי להו רבנן!?

אלא אי איתמר - הכי איתמר: מחלוקת בקרקע, אבל בכלי - דברי הכל אסור.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה. אמר ליה רב יוסף: בפירוש שמיע לך או מכללא שמיע לך? מאי 'כללא'?

דאמר רב תנחום אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי אמר רבי: 'כל מקום שאתה מוצא שנים חלוקין ואחד מכריע - הלכה כדברי המכריע, חוץ מקולי מטלניות, שאף על פי שרבי אליעזר מחמיר ורבי יהושע מיקל ורבי עקיבא מכריע - אין הלכה כדברי המכריע'; חדא - דרבי עקיבא תלמיד הוא, ועוד: הא

(שבת מ, א)

הדר ביה רבי עקיבא לגביה דרבי יהושע (כדאמרינן בפירקין דלעיל (דף כט:)). (לשון 'מכריע' = מכביד: מטה כף מאזנים ומכריע את שכנגדו, כגון הכא בחמין אסור: השתא הוה ליה רבי שמעון דמתיר בחמין יחיד במקום שנים, נמצא רבי יהודה מכביד את כף המשקולת, שהרי רבי יהודה עם רבי מאיר שוים לאיסור, ובצונן מותר: הוי ליה רבי מאיר בצונן יחיד במקום שנים, נמצא רבי יהודה מכביד את כף המשקולת!)

ואי מכללא מאי?

דילמא הני מילי (דאמר רבי יוחנן 'הלכה כדברי המכריע') במתניתין (במכריע במשנה, כי ההיא דמטלניות), אבל בבבביתא לא!?

אמר ליה: אנא בפירוש שמיע לי.

אתמר: חמין שהוחמו מערב שבת: רב אמר למחר רוחץ בהן כל גופו אבר אבר, ושמואל אמר: לא התירו לרחוץ אלא פניו ידיו ורגליו. מיתיבי: 'חמין שהוחמו מערב שבת - למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו, אבל לא כל גופו' - תיובתא דרב!?

אמר לך רב: לא כל גופו בבת אחת, אלא אבר אבר. והא 'פניו ידיו ורגליו' קתני?

כעין פניו ידיו ורגליו (כלומר: כל אבר בפני עצמו).

תא שמע: 'לא התירו לרחוץ בחמין שהוחמו מערב שבת אלא פניו ידיו ורגליו'

הכי נמי כעין פניו ידיו ורגליו.

תניא כוותיה דשמואל: 'חמין שהוחמו מערב שבת - למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו (ביחד), אבל לא כל גופו אבר אבר (אלא שמשיר אבר אחד), ואין צריך לומר חמין שהוחמו ביום טוב.' רבה מתני לה להא שמעתא דרב בהאי לישנא:

חמין שהוחמו מערב שבת, למחר אמר רב רוחץ בהן כל גופו, ומשייר אבר אחד. איתביה כל הני תיובתא (ולכא לשנויי 'כעין פניו ורגליו', דהא 'כל גופו יחד' קאמר, חוץ מאבר אחד), תיובתא. אמר ליה רב יוסף לאביי: רבה מי קא עביד כשמעתיה דרב (בהא מילתא דרחיצה)? (משום דגדל אביי בבית רבה בר נחמני, שהיה ראש קודם לרב יוסף, ומת - היה שואלו רב יוסף איך היה רואהו נוהג.) אמר ליה: לא ידענא. מאי תיבעי ליה (שיטה דהש"ס פרכא ליה)? פשיטא דלא עביד, דהא איתותב! דילמא לא שמיעא ליה (לרבה הא תיובתא, משום הכי מספקא ליה לרב יוסף ברבה דדילמא עביד כרב). ואי לא שמיעא ליה (אמאי מספקא ליה לרב יוסף?): - ודאי עביד (רבה בכל מילי כרב), דאמר אביי: כל מילי דמר עביד כרב בר מהני תלת, דעביד כשמואל: מטילין מבגד לבגד, ומדליקין מנר לנר, והלכה כרבי שמעון בגרירה! כחומרי דרב עביד (בר מהני תלת חומרי, אבל כקולי דרב איכא דלא עביד, והא - קולא היא, ודילמא לא עביד), כקולי דרב לא עביד.

תנו רבנן: 'מרחץ שפקקו נקביו מערב שבת' (שלא יצא חמימותו) - למוצאי שבת רוחץ בו מיד (ואין צריך להמתין בכדי שיעשה; לשון אחר שפקקו נקביו אותן נקבים שמרחץ מתחמם על ידיהן: שאור ניסקת מבחוץ מתחתיו, [לוי"ה, ועיקר] רוחץ בו מיד, שהרי לא נתחמם בשבת; אבל בשבת - לא, שהרי גזרו על הרחיצה); פקקו נקביו מערב יום טוב - למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החיצון (שלפני המרחץ, ולא בתוך המרחץ, שלא יאמרו "רוחץ הוא", כדאמרן דאסרו את הרחיצה אבל הזיעה התירו; והיאך היא זיעה? - עומד או יושב בבית המרחץ, ואינו נותן מים עליו, והוא מתחמם ומזיע) '.

אמר רב יהודה: 'מעשה במרחץ של בני ברק, שפקקו נקביו מערב יום טוב, למחר נכנס רבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא והזיעו בו ויצאו ונשתטפו בכית החיצון, אלא שחמין שלו מחופין בנסודים; כשבא הדבר לפני חכמים - אמרו: אף על פי שאין חמין שלו מחופין בנסודין (ולא היו צריכין לחוש שמא נתחממו בשבת מחומו של מרחץ); ומשכבו עוברי עבירה - התחילו לאסור (את הזיעה); אמבטיאות של כרכין (בתי מרחץ גדולים) - מטייל בהן (מהלך בתוכן לפי דרכו ולא להזיע) ואינו חושש (שלא יאמרו "מזיע הוא" ואף על גב דאסרו את הזיעה) '.

מאי 'עוברי עבירה' (דקאמר לעיל שאסרו זיעה על ידיהן)? דאמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: 'בתחילה היו רוחצין בחמין שהוחמו מערב שבת; התחילו הכלנים להחם בשבת ואומרים "מערב שבת הוחמו", אסרו את החמין (לגמרי) והתירו את הזיעה, ועדיין היו רוחצין בחמין (שהוחמו מבעוד יום) ואומרים "מזיעין אנחנו", אסרו להן את הזיעה והתירו חמי טבריה; ועדיין היו רוחצין בחמי האור ואומרים "בחמי טבריה רחצנו" - אסרו להן חמי טבריה והתירו להן את הצונן; ראו שאין הדבר עומד להן (שלא היו ציבור יכולין לקבל מתוך שאסרו להם את הכל) - התירו להן חמי טבריה, וזיעה במקומה עומדת (לאסור) '.

אמר רבא: האי מאן דעבר אדרבנן - שרי למיקרי ליה 'עבריינא'; כמאן?

(שבת מ, ב)

- כי האי תנא (דאמר לעיל 'משהתחילו עוברי עבירה התחילו לאסור הזיעה' - והרי לא נאסרה אלא על ידי הרוחצין בחמין מאתמול, ואומרים "מזיעין אנחנו", ואין כאן אלא עבירת דבריהם: שאסרו את החמין): 'אמבטיאות של כרכים - מטייל בהן ואינו חושש'.

אמר רבא: דוקא כרכין, אבל דכפרים - לא; מאי טעמא? - כיון דזוטריין - נפיש הבלייהו (ומזיע).

תנו רבנן: 'מתחמם אדם כנגד המדורה ויוצא ומשתטף בצונן וכלבד שלא ישתטף בצונן ויתחמם כנגד המדורה מפני שמפשירה (מחמם, לשון פושרין) מים שעליו'.

תנו רבנן: 'מיחם' (מחמם) אדם אלונטית (טיול"א; ונראה לי בגד שמסתפגין בו, דבכל דוכתא קרי לה 'אלונטית) ומניחה על בני מעים בשבת (כשהוא חש במעיו - מחממין לו כלי או בגד, ומניחו שם, ומועיל) ובלבד שלא יביא קומקומוס של מים חמין ויניחנו על בני מעים בשבת (שמא ישפכו עליו, ונמצא רוחץ בשבת בחמין); ודבר זה - אפילו בחול אסור מפני הסכנה (פעמים שהן רותחין) .

תנו רבנן: 'מכיא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה, לא בשביל שיחמו' (לא שיניחם שם עד שיחמו) אלא בשביל שתפיג צינתו (במקצתו; 'שתפיג' = שתתחלף, כמו וריחו לא נמר (ירמיה מח"א) מתרגמין 'וריחיה לא פג') ; רבי יהודה אומר: מכיאה אשה פך של שמן ומניחתו כנגד המדורה, לא בשביל שיבשל (שלא תניחנו שם כדי בישול, שתהא היד סולדת בו) אלא בשביל שיפשר;

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אשה סכה ידה שמן ומחממתה כנגד המדורה וסכה לבנה קטן, ואינה חוששת. ' (אבל להפשירו בפך כדרך שעושה בחול – לא, ופליג אדרב יהודה) .

איבעיא להו: שמן, מה הוא לתנא קמא? רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו להתירא; רב נחמן בר יצחק אמר לאיסורא:

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו להתירא (מאי דאסר רבי יהודה בשמן בישול - שרי תנא קמא): שמן, אף על פי שהיד סולדת בו (נמשכת לאחוריה מדאגה שלא תכוה, וזהו לשון ואסלדה בחילה [לא יחמול] (איוב ו')) = ואדאג ברעדה, ואמשך מתלונתי מדאגת יום הדין אם הייתי יודע שמיתתי קרובה ולא יחמול) - מותר: קסבר תנא קמא שמן אין בו משום בשול (ומים דוקא נקט 'ולא שיחמו', דיש בהן בישול, אבל שמן אף על פי שהיד סולדת דהיינו בישול דרבי יהודה - שרי לתנא קמא), ואתא רבי יהודה למימר שמן יש בו משום בשול

והפשוטו לא זה הוא בשולו (הלכך לא כדי שיבשל אלא כדי שיפשר שרי, דהפשוטו אין זה בישול), ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר: שמן יש בו משום בשול והפשוטו זהו בשולו (הלכך כדעבדין בחול לא ליעביד, אלא כלאחר יד על ידי שינוי) .

רב נחמן בר יצחק אמר לאיסורא: שמן, אף על פי שאין היד סולדת בו - אסור: קסבר שמן יש בו משום בשול, והפשוטו זהו בשולו (לאיסורא אמרה תנא קמא לשמן; דמאי הוא דשרי להפשיר, אבל שמן - הפשוטו זהו בישול), ואתא רבי יהודה למימר הפשוטו לא זהו בשולו, ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר שמן יש בו משום בשול והפשוטו זהו בשולו. רבן שמעון בן גמליאל היינו תנא קמא? איכא בינייהו כלאחר יד (דלתנא קמא אפילו ע"י שינוי אסור) .

אמר רב יהודה אמר שמואל: אחד שמן ואחד מים: יד סולדת בו אסור, אין יד סולדת בו - מותר.

והיכי דמי 'יד סולדת בו' (והיכי דמי סלוד? יש שסולד מרתיחה מועטת ויש שאינו סולד)?

אמר רחבא: כל שכריסו של תינוק נכוית.

אמר רבי יצחק בר אבדימי: פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ (בשבת, ובחמי טבריא הוה, שלא נאסרו, כדאמר לעיל 'התירו להם חמי טבריא'), ובקשתי להניח לו פך של שמן (להפשיר, לסוך הימנו קודם הרחיצה) באמבטי (כגון בריכה עשויה בקרקע, שהמים נכנסים שם ונאספין), ואמר לי: טול (מן המים) בכלי שני (שיצטננו מעט, דכלי שני אינו מבשל) - ותן (ואחר כך תן הפך לתוך אותו כלי שני, דהך אמבטי שהחמין נמשכין לה מן המעיין - חשיב לה ככלי ראשון שנרתחו בו: שאף על פי שהעבירו מעל האור - מבשל, כדתנן לקמן (דף מב): 'האילפט והקדירה שהעבירן מרותחין - לא יתן לתוכן תבלין') .

שמע מינה תלת:

שמע מינה: שמן יש בו משום בשול,

ושמע מינה: כלי שני אינו מבשל,

ושמע מינה: הפשוטו (במקום הראוי לבישול) זהו בשולו (דהא להפשיר בעלמא הוא דקבעי, ואסר ליה) .

היכי עביד הכי (להורות הוראה שהוא דבר תורה בבית המרחץ)? והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: בכל מקום מותר להרהר (בדברי תורה) חוץ מבית המרחץ ובית הכסא, וכי תימא בלשון חול אמר ליה, והאמר אביי: דברים של חול מותר לאומרן בלשון קודש, של קודש (דברי תורה) אסור לאומרן (במקום הטנופת, ואפילו) בלשון חול?

אפרושי מאיסורא שאני; תדע, דאמר רב יהודה אמר שמואל: 'מעשה בתלמידו של רבי מאיר שנכנס אחריו לבית המרחץ ובקש להדיח קרקע, ואמר לו "אין מדיחין" (דלמא אתי לאשווי גומות)'; לסוך לו קרקע - אמר לו "אין סכין" - אלמא אפרושי מאיסורא שאני, הכא נמי לאפרושי מאיסורא שאני.

אמר רבינא: שמע מינה המבשל בחמי טבריא בשבת חייב, דהא מעשה דרבי - לאחר גזירה הוה (שגזרו על הזיעה, ועל כרחין בחמי טבריא הוא דהוי, ורבי יהושע דאמר לעיל - בימי רבי הוה [??]), אלמא בימי רבי כבר נגזרה, ואמר ליה 'טול ככלי שני ותן' (אבל ראשון לא אלמא יש בהן משום בישול)!

איני! והאמר רב חסדא: המבשל בחמי טבריא בשבת פטור? מאי 'חייב' נמי דקאמר? - מכת מרדות (רדוי).

אמר רבי זירא: אנא חזיתיה לרבי אבהו דשט (צף) באמבטי (בשבת), ולא ידענא אי עקר (רגליו מן הארץ, דקטבר כי תנן 'אין שטין על פני המים' - במשילין פירות בנהר גדול תנן, דאיכא למגזר שמא יעשה חבית של שייטין, כדאמרינן התם, אבל באמבטי לא) אי לא עקר (רגליו)?

פשיטא דלא עקר, דתניא: 'לא ישוט אדם בבריכה מלאה מים ואפילו עומדת בחצר' (דליכא למיגזר שמא יתז מים ברגליו חוץ לארבע אמות) ' (דאף על גב דליכא למיגזר - אסור)!

לא קשיא: הא (דאסיר) -

(שבת מא, א)

דלית ליה גידודי, הא דאית ליה גידודי. (דלית ליה גידודי = שאין שפתה גבוהה שיהיו המים עמוקים אצל שפתה כמו באמצע: דכיון שאין עמוקים שם, כי מטי סמוך לשפתה - נועץ רגליו בקרקע וחופר וממחה העפר לתוך המים, ודמי למגבל; ולי נראה דאית ליה גידודי שרי דלא דמי לנהר אלא לכלי, דלית ליה גידודי דמיא לנהר, ואסור.)

ואמר רבי זירא: אנא חזיתיה לרבי אבהו שהניח ידיו כנגד פניו של מטה (כשהיה רוחץ, משום צניעות), ולא ידענא אי נגע (באמה) אי לא נגע.

פשיטא דלא נגע, דתניא: 'רבי אליעזר אומר: כל האוחז באמה ומשתיך - כאילו מביא מכול לעולם' (שמתחמם ובא לידי קרי, וזה קלקולו של דור המבול: מוציאים שכבת זרע לבטלה, דכתיב כי השחית כל בשר וגו' (בראשית ו, יב))!

אמר אביי: עשאוה (להא דרבי אבהו) כבולשת (חילול גייס הבא לעיר; על שם שמחפשין ובולשים את העיר קרי לה 'בולשת'), דתנן [עבודה זרה פ"ה מ"ו]: 'בולשת שנכנסה לעיר: כשעת שלום (כגון שהוא של אותה מלכות) - חכיות פתוחות אסורות, סתומות מותרות; כשעת מלחמה - אלו ואלו מותרות, לפי שאין פנאי לנסך' אלמא כיון דבעיתי לא מנסכי - הכי נמי כיון דבעית - לא אתי להרהורי.

והכא מאי ביעתותא?

ביעתותא דנהרא.

איני! והאמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב: כל המניח ידיו כנגד פניו של מטה - כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו (דנראה שהוא בוש בדבר)!

לא קשיא: הא כי נחית (כי נחית לנהר - פניו כלפי הנהר, ואין כאן משום צניעות - אסור לכסותו), הא כי סליק (ופניו כלפי העם מותר משום צניעות), כי הא: דרבא [כשירד לנהר עירום לטבול] שחי [שחזה, התכופף], רבי זירא זקיף (דחייש לדרב, שלא יראה ככופר); רבנן דבי רב אשי, כי קא נחתי - זקפי, כי קא סלקי - שחי.

רבי זירא הוה קא משתמיט מדרב יהודה, דבעי למיסק לארעא דישראל, דאמר רב יהודה: כל העולה מבבל לארץ ישראל - עובר בעשה, שנאמר (ירמיהו כז, כב) בבלה יובאו ושמה יהיו [עד יום פקדי אתם נאם ה' והעליתם והשיבתים אל המקום הזה] (היה ירא ליראות לו, משום דהוה בעי רבי זירא למיסק לארעא דישראל, ורב יהודה לא סבידא ליה, וירא פן יגזור עליו מלילך) (ורבי זירא אמר לך: האי קרא - בכלי שרת כתיב, כדאמרינן ב'שני דיני גזירות' (כתובות ק"א)).

אמר: איזיל ואשמע מיניה מילתא ואיתי ואיסק; אזל, אשכחיה דקאי בי באני, וקאמר ליה לשמעיה: הביאו לי נתר (לחוף את ראשי)! הביאו לי מסרק! (וקאמר להו בלשון הקודש!) פתחו פומיכו

ואפיקו הבלא (ויכנס הבל בית המרחץ לתוך הגוף ויוציא הבל של זיעה), ואשתו ממיא דבי באני (ואשתו מן מים חמין, ואפילו לא הוחמו אלא לרחיצה) !
 אמר: אילמלא <לא> באתי אלא לשמוע דבר זה - דיי: בשלמא
 "הביאו נתר הביאו מסרק" - קא משמע לן דברים של חול מותר
 לאומרם (בבית המרחץ, ואפילו) בלשון קדש; "פתחו פומיכו ואפיקו
 הבלא" - נמי, כדשמואל, דאמר שמואל: הבלא (דמרחץ הנכנס דרך הפה)
 מפיק הבלא (דזיעה) ! אלא "אשתו מיא דבי באני" מאי מעליותא?
 דתניא: 'אכל ולא שתה אכילתו דם, וזהו תחילת חולי מעיים;
 אכל ולא הלך ארבע אמות (קודם שישן) - אכילתו מוקבת (אינה מתעכלת לעשות
 זבל), וזהו תחילת ריח רע (ריח הפה);
 הנצרך לנקביו ואכל - דומה לתנור שהסיקוהו על גבי אפרו, וזהו
 תחילת ריח זוהמא (כל גופו מזוהם בזיעה תמיד);
 רחץ בחמין ולא שתה מהן - דומה לתנור שהסיקוהו מבחוץ ולא
 הסיקוהו מבפנים (שאינו מטיב לכלום);
 רחץ בחמין ולא נשתטף בצונן - דומה לברזל שהכניסוהו לאור ולא
 הכניסוהו לצונן (שהן מחזקין את הברזל);
 רחץ ולא סך - דומה למים על גבי חבית (על שוליו וצדדיו שאינם נכנסים
 לתוכו) .

משנה :

מוליאר הגרופ (מן הגחלים מבעוד יום) - שותין הימנו בשבת (ואף על פי שהוחמו
 קצת מחמת הכלי, לפי שאינו מוסיף הבל אלא משמר ומקיים חום שלהם שלא יצטננו);
 אנטיכי (מפרש בגמרא), אף על פי שגרופה - אין שותין הימנה.
 (בגמרא מפרש מוליאר - מים מבפנים וגחלים מבחוץ: כלי שיש בו בית קיבול קטן אצל דופנו מבחוץ מחובר
 לו, ונותן שם גחלים, והמים בקיבולו הגדול; ורבותינו מפרשים מוליאר = שני שולים, ואנטיכי = בי דודי,
 מחיצה בינתיים; ולי נראה להפך, דאם כן הוה ליה למיתני מים מלמעלה וגחלים מלמטה! ועוד, ד'נחשתה'
 דתני באנטיכי - לשון שולים הן, והן אומרים לשון נחושת, ושאי נחשת מחרס)

גמרא :

היכי דמי 'מוליאר הגרופ' ?
 תנא: מים מבפנים וגחלים מבחוץ;
 אנטיכי ?
 רבה אמר: בי כירי (חלל יש בכירה, אצל חלליה, שהגחלים בו; ומים נתונים בחללה השני, ואף
 על גב דדמי למוליאר - מיהו כירה דופנה עב, והאור תדיר בתוכה כל ימות החול, ודופנה חם מאד ומוסיף הבל
 במים אף על פי שגרופה מן הגחלים) .
 רב נחמן בר יצחק אמר: בי דודי (יורה גדולה, עושין לה שתי שוליים ונותנין, גחלים
 בין שניהם, והמים על העליונים) .
 מאן דאמר בי דודי - כל שכן בי כירי (דבי כירי אסור, כדפרישית: שמתוך שהאור
 תדיר בו ודופנו עב - מרתיח); ומאן דאמר בי כירי, אבל בי דודי לא (שהרי הוא
 כמוליאר) .
 תניא כוותיה דרב נחמן: 'אנטיכי', אף על פי שגרופה וקטומה -
 אין שותין הימנה מפני שנחשתה (נחושת שלה) מחמתה' (אלמא ביורה של
 נחשת קאי, ונחשת משמר רתיחתו);
 ואני אומר נחושתה = לשון שולים, כדכתיב (יחזקאל מ"ז, לו) 'ען השפך נחשתך; ולשון של המשנה 'נחשתו של תנור'
 במסכת כלים (פ"ח מ"ג), ושאי אנטיכי ממוליאר: דמתוך שהשולים מכוסים - חומם משתמר, ואף על גב שגרפו
 גחליהם) .

משנה :

המיחם (קומקום של חמין) שפינהו - לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו,
 אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן. (כולה מתניתין מפרש
 בגמרא.)

גמרא :

מאי קאמר (מאי פ'נהו? ומאי לא יתן' והדר אמר אבל נותן') ?
 אמר רב אדא בר מתנא: הכי קאמר: המיחם שפינה ממנו מים חמין -
 לא יתן לתוכו מים מועטים כדי שיחמו, אבל נותן לתוכו מים
 מרובים כדי להפשירן.

(שבת מא, ב)
 והלא מצרף (כשכלי מתכות חס ונותן לתוכו צונן - מחזקים את הכלי, וזו היא גמור מלאכת הצורפין, שרתיחת האור מפעפענתו וקרוב להשבר, והמים מצרפין פעפועיו; שולד"ר בלע"ז) !?
 רבי שמעון היא, דאמר 'דבר שאין מתכוין - מותר'.
 מתקיף לה אביי: מידי 'מיחם שפינה ממנו מים' קתני? 'מיחם שפינהו' קתני (משמע שפינהו לעצמו מעל האור) !
 אלא אמר אביי: הכי קאמר: המיחם שפינהו ויש בו מים חמין - לא יתן לתוכו מים מועטין בשביל שיחמו, אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן; ומיחם שפינה ממנו מים - לא יתן לתוכו מים כל עיקר, מפני שמצרף, ורבי יהודה היא, דאמר 'דבר שאין מתכוין - אסור'.
 אמר רב: לא שנו אלא להפשיר, אבל לצרף (שפינהו ממנו החמין) - אסור; ושמואל אמר: אפילו לצרף נמי מותר.
 לצרף לכתחילה מי שרי?
 אלא אי איתמר - הכי איתמר:
 אמר רב: לא שנו (דפינהו שרי לתת לתוכו צונן) אלא שיעור להפשיר (ולא לצרף, כגון שלא מלאהו כולו), אבל שיעור לצרף אסור (ורב משמע ליה 'פינהו' כרב אדא: שפינה ממנו חמין); ושמואל אמר: אפילו שיעור לצרף (שמלאהו כולו)

(שבת מב, א)
 מותר (שאין מתכוין לכך).
 למימרא דשמואל כרבי שמעון סבירא ליה? והאמר שמואל 'מכבין גחלת של מתכת ברשות הרבים בשביל שלא יזוקו בה רבים (גחלת של מתכת, שמשליכין לחוץ פסולת של ברוזל, דלא שייך כבוי בהכי מדאורייתא, ומדרבנא אסורה, והיכא דאיכא נקא לרבים - לא גזרו על השבות), אבל לא גחלת של עץ (דאיסורא דאורייתא היא, וחייב טקילה)', ואי סלקא דעתא סבר לה כרבי שמעון - אפילו של עץ נמי (דהא לדבי שמעון מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וכל כיבוי - 'אינו צריך לגופו' חוץ מעושי פחמין או מהבהבי פתילה) !?
 בדבר שאין מתכוין סבר לה כרבי שמעון, במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה.
 אמר רבינא: הלכך (כיון דאמרת לא גזרו שבות דכיבוי מתכת במקום נקא דרבים): קוץ ברשות הרבים - מוליכו פחות פחות מארבע אמות (עד שיסלקנו לצידי רשות הרבים, דאיסורא דרבנן הוא), ובכרמלית (דטלטול דידיה דרבנן) - אפילו טובא (יעבירנו בעקירה אחת).

אבל נותן [הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן]:
 תנו רבנן: 'נותן אדם חמין לתוך הצונן (דקסבר תתאה גבר, ואין החמין מרתיחין את הצונן אלא מפשירין) ולא הצונן לתוך החמין (שהתחתונים מרתיחים את העליונים, דתתאה גבר) - דברי בית שמאי; ובית הלל אומרים: בין חמין לתוך הצונן ובין צונן לתוך החמין מותר; במה דברים אמורים? בכוס (דלשתייה קבעי להו, ולא ניחא ליה שיחמו הרבה; ועוד: דכלי שני הוא), אבל כאמבטי - חמין לתוך הצונן ולא צונן לתוך החמין, ורבי שמעון בן מנסיא אוסר (אפילו חמין לתוך צונן).'
 אמר רב נחמן: הלכה כרבי שמעון בן מנסיא.
 סבר רב יוסף למימר ספל הרי הוא כאמבטי (ואף על גב דכלי שני הוא, הואיל ולא לשתייה אלא לרחיצה - אסירי, דניחא ליה שיחמו הרבה, וגזרינן); אמר ליה אביי: תני רבי חייא: 'ספל אינו כאמבטי' ולמאי דסליק אדעתא מעיקרא דספל הרי הוא כאמבטי, ואמר רב נחמן 'הלכה כרבי שמעון בן מנסיא' אלא בשבת רחיצה בחמין ליכא (בתמיה: דהא לדבי שמעון, אפילו חמין לתוך צונן אסור, לא משכחת חמין שהוחמו ואפילו מערב שבת שלא יהיו צריכין להפיג רתיחתן, ואם כן לא ירחוץ אפילו פניו ידיו ורגליו בחמין) !?
 מי סברת רבי שמעון אסיפא קאי (דלא שרי תנא קמא אלא חמין לתוך צונן, ואתא איהו ואסר אף חמין לתוך צונן)? ארישא קאי: 'ובית הלל מתירין (לשתייה) בין חמין לתוך צונן ובין צונן לתוך חמין... ורבי שמעון בן מנסיא אוסר צונן לתוך חמין (וצונן לתוך חמין דקשרו בית הלל - קאסר).'
 לימא רבי שמעון בן מנסיא דאמר כבית שמאי?
 הכי קאמר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: חזינא ליה לרבא דלא קפיד אמנא, מדתני רבי חייא 'נותן אדם קיתון של מים לתוך ספל של מים בין חמין לתוך צונן ובין צונן לתוך חמין'.

אמר ליה רב הונא לרב אשי: דילמא שאני התם, דמיפסק כלי?
אמר ליה: 'מערה' איתמר: 'מערה אדם קיתון של מים לתוך ספל של מים, בין חמין לתוך צונן בין צונן לתוך חמין'.

משנה:

האילפס והקדרה שהעבירן (מן האור) מרותחין (בין השמשות) - לא יתן לתוכן תבלין (משתחשך, דכלי ראשון - כל זמן שרותח - מבשל),

(שבת מב, ב)

המשך המשנה

אבל נותן הוא לתוך הקערה (דכלי שני אינו מבשל) או לתוך התמחוי (כעין קערה גדולה שמערה כל האילפס לתוכה, ומשם מערה לקערות);

רבי יהודה אומר: לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר (שהן מבשלין את התבלין כשהן רותחין; ציר = הנוסף מן הדגים כשכובשים אותן במכבש). (בגמרא מפרש אהי קא: אכלי ראשון או אכלי שני.)

גמרא:

איבעיא להו: רבי יהודה - ארישא קאי (אאילפס, דקא אטר תנא קמא), ולקולא (וקאמר ר' יהודה: לכל אילפסין הוא נותן, דכלי ראשון לא מבשל) ? או דילמא אסיפא קאי (אקערה ותמחוי, דקא שרי תנא קמא), ולחומרא (וקא אמר ליה ר' יהודה: בכל קערות ותמחויין מדינא לך, חוץ מדבר שיש בו חומץ, ואפילו כלי שני נמי לא) ?

תא שמע דתניא: 'רבי יהודה אומר: לכל אילפסין הוא נותן, לכל הקדירות דותחות הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר'.

סבר רב יוסף למימר: מלח הרי הוא כתבלין, דבכלי ראשון בשלה ובכלי שני לא בשלה

אמר ליה אביי: תני רבי חייא 'מלח אינה כתבלין, דבכלי שני נמי בשלה' ופליגא דרב נחמן, דאמר רב נחמן: צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא.

ואיכא דאמרי: סבר רב יוסף למימר: מלח הרי הוא כתבלין דבכלי ראשון בשלה, בכלי שני לא בשלה;

אמר ליה אביי: תני רבי חייא 'מלח אינה כתבלין, דבכלי ראשון נמי לא בשלה (ומותר ליתן ואפילו בכלי ראשון משהעבירו מן האור)', והיינו דאמר רב נחמן: צריכא מילחא בישולא כבישרא דתורא.

משנה:

אין נותנין (בשבת) כלי תחת הנר לקבל בו את השמן (שמן המטפטף, משום דשמן מוקצה הוא וקסבר 'אין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל'; אי נמי קסבר 'אסור לבטל כלי מהיכנו': להושיב כלי במקום שלא יוכל עוד ליטלו משם, דהוי כקובע לו מקום ומחברו בטיט, ודמי למלאכה, וכלי זה - משיפול בו השמן המוקצה - יהא אסור לטלטלו), ואם נתנוה מבעוד יום - מותר (להניחה שם);

ואין נאותין (נהנין) ממנו, לפי שאינו מן המוכן.

גמרא:

אמר רב חסדא: אף על פי שאמרו 'אין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה' (כשהיא מטילתה במקום מדרון, שמא תתגלגל ותשבר) (ומדיוקא דמתניתין שמעינן לה דדמי לנותן כלי תחת הנר לקבל בו שמן), אבל כופה עליה כלי שלא תשבר (ולא תימא 'אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל').

אמר רבה: מאי טעמא דרב חסדא? - קסבר תרנגולת עשויה להטיל ביצתה באשפה (ויש לחוש שמא תשבר ברגלי אדם, וכופה עליה כלי) ואינה עשויה להטיל ביצתה במקום מדרון, והצלה מצויה התירו (לטלטל כלי לצרכה, ואף

על פי שהביצה - דבר שאינו ניטל בשבת), והצלה שאינה מצויה (כגון מדרון וטיפטוף דשמן דמתניתין) לא התירו.
 איתיביה אביי: והצלה שאינה מצויה לא התירו? והתניא 'נשברה לו חבית של טבל כראש גגו - מביא כלי ומניח תחתיה' (ואף על גב דטבל דבר שאינו ניטל הוא, וחבית לא שכיחא דפקעה)!!
 בגולפי (חביות) חדתי, דשכיחי דפקעי.
 איתיביה (מתניתין היא, ומותיב ליה מינה): 'נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות' (ניצוצות = שלהבת הנוטפת מן הנר, כדי שלא ידלק מה שתחתיה, ואף על גב דניצוצות לא מיטלטלי ולא שכיחי)!!
 ניצוצות נמי שכיחי.

(שבת מג, א)
 איתיביה: 'כופין קערה (של חרס) על הנר שלא יאחז בקורה'!!
 בבתי גחניי (נמוכין), דשכיח בהו דליקה;
 'וכן קורה שנשברה (בשבת) - סומכין אותה בספסל (דכלי הוא, ומותר לטלטלו) ובארוכות המטה (לימוני"ש)'? (משנה היא לקמן (שבת פ"ב, מ"ה))
 בכשורי חדתי (שלא נבדקו עדיין), דעבידי דפקעי (וכשמכביד משא הבית עליהן - שהיו טחין על גגותיהן בטיט - שכיחי דפקעי);
 'נותנין כלי תחת הדלף בשבת' (לקבלו)!!
 בבתי חדתי, דשכיחי דדלפי.
 רב יוסף אמר: היינו טעמא דרב חסדא (דאין נותנין כלי תחת התרנגולת): משום דקא מבטל כלי מהיכנו (שהיה מוכן מתחלה לטלטלו, ועכשיו עושהו מוקצה).
 איתיביה אביי: 'חבית של טבל שנשברה - מביא כלי אחר ומניח תחתיה'!!
 אמר ליה: טבל - מוכן הוא אצל שבת (שאין בו מוקצה אלא איסורו), שאם עבר (ואם בא אחד ועבר על דברי חכמים שאסרו לתרום בשבת) ותקנו - מתוקן (ומותר לטלטלו ולאוכלו, הלכך לאו מבטל כלי מהיכנו חשיב ליה).

'נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות' - אמר רב הונא בריה דרב יהושע: ניצוצות אין בהן ממש (ומותר ליטלן אחר שנפלו לתוכו); 'וכן קורה שנשברה - סומכין אותה בספסל או בארוכות המטה (קסלקא דעתא שמהדקו שם, ואינו יכול שוב ליטלו)' - דרפי: דאי בעי שקיל ליה; 'נותנין כלי תחת הדלף בשבת' - בדלף הראוי (לשתיה); (כל אלו משניות הן);
 'כופין את הסל לפני האפדוחין שיעלו וידדו' [שנת פ"ח מ"ב] - קסבר מותר לטלטלו.
 והתניא 'אסור לטלטלו'!
 בעודן עליו.
 והתניא 'אף על פי שאין עודן עליו אסור'.
 אמר רבי אבהו: בעודן עליו כל בין השמשות: מיגו דאיתקצאי לבין השמשות - איתקצאי לכולי יומא (אבל נתנו שם משחשיכה - מותר ליטלו אם אין האפרוחים עליו).

אמר רבי יצחק: כשם שאין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה - כך אין כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר.
 קסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת.
 מיתיבי כל הני תיובתא, ושני: בצריך למקומו (להשתמש במקום הכלי, ומתוך שיכול ליטלו לצורך מקומו - מוליכו למקום שירצה).
 תא שמע: 'אחת ביצה שנולדה בשבת, ואחת ביצה שנולדה כיום טוב - אין מטלטלין, לא לכסות בה את הכלי (לסתום פי צלוחית), ולסמוך בה כרעי המטה, אבל כופה עליה כלי בשביל שלא תשבר'.
 הכא נמי בצריך למקומו.
 תא שמע: 'פורסין מחצלות על גבי אבנים בשבת' (מפני הגשמים, שלא ימחו, או לא יקבלו סיד מאחר ששרויות במים)!!
 באבנים מקורזלות (ראשון חז) דחזיין לבית הכסא (וראויות לקינוח, דהוי דבר הניטל).
 תא שמע: 'פורסין מחצלות על גבי לבנים בשבת'!
 דאישתויר מבנינא, דחזיין למיזגא (להשען) עליהו (שכל הסבתן כך היתה: יושב קצת, ונשען קצת על שמאלו).

תא שמע: 'פורסין מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת, בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, ובלבד שלא יתכוין לצוד.'? הכא במאי עסקינן? - דאיכא דבש (דבר הניטל). אמר ליה רב עוקבא ממישן לרב אשי: תינח בימות החמה,

(שבת מג, ב)

דאיכא דבש; בימות הגשמים דליכא דבש מאי איכא למימר? לא נצרכא אלא לאותן שתי חלות (כל הכוורת, עושין אותה הדבורים חלות חלות של צפית דבש ושעורה, וכשרודים אותן - מניחין בה שתים שיתפרנסו מהן הדבורים כל ימות הגשמים, כדתנן ב'המוכר את הספינה' (בבא בתרא פ"ה מ"ג [בשני לשון], דף פ. 9) 'הלוקח חלות כוורתו של חבירו - מניח שתי חלות', דסתמא לא מכרן).

והא מוקצות נינהו (לדבורים! הדר הוה ליה דבר שאינו ניטל, ואפילו הכי מטלטלין מחצלת להצלתן)?

דחשיב עליהו (מאתמול לאכילה).

הא לא חשיב עליהו מאי? אסור? אי הכי, הא דתני 'זבלבד שלא יתכוין לצוד', לפלוג ולתני בדידה: 'במה דברים אמורים? - כשחישב עליהן, אבל לא חישב עליהן - אסור.'? הא קא משמע לן: אף על פי שחישב עליהן, ובלבד שלא יתכוין לצוד.

מני (היא, שהצרכת לתרוצה 'כשחישב' וקתני דדבר שאין מתכוין מותר? כרבי שמעון)? אי רבי שמעון (למה לי לאוקמיה בשחישב?), לית ליה מוקצה?! אי רבי יהודה, כי לא מתכוין מאי הוי? הא דבר שאין מתכוין אסור? לעולם רבי יהודה; מאי 'זבלבד שלא יתכוין לצוד'? - שלא יעשנה כמצודה (שלא יכסנה כולה, אלא) דלישבוק להו רוחא (שיוכלו לצאת) כי היכי דלא ליתצדו (האי כיסוי) ממילא (ואף על גב דלא מיכוין למיצד - אסור). רב אשי אמר: (לעולם דאיכא דבש טובא, ודקשיא לך 'ימות הגשמים' -) מי קתני 'בימות החמה ובימות הגשמים'? 'בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים' קתני: ביומי ניסן וביומי תשרי, דאיכא חמה ואיכא צינה ואיכא גשמים - ואיכא דבש! אמר להו רב ששת: פוקו ואמרו ליה לרבי יצחק: כבר תרגמא רב הונא לשמעתיך (דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל) בבבל, דאמר רב הונא: עושין מחיצה למת בשביל חי, ואין עושין מחיצה למת בשביל מת. מאי היא?

דאמר רב שמואל בר יהודה, וכן תנא שילא מרי: מת המוטל בחמה (ויש לחוש שמא ימהר להסריח), באים שני בני אדם ויושביין בצדו (על גבי הקרקע, כדי שיצטערו מחוס הקרקע ויצטרכו להביא מטות לישיב עליהן, והמטות יהיו למחיצה, כדמסיים ואזיל); חם להם מלמטה (מן הקרקע, שרתחו חמה) - זה מביא מטה ויושב עליה וזה מביא מטה ויושב עליה; חם להם מלמעלה - מביאים מחצלת ופורסין עליהן (על ראשן, לצל), זה זוקף מטתו (שתהא המחצלת מונחת עליה) ונשמט והולך לו, וזה זוקף מטתו ונשמט והולך לו, ונמצאת מחיצה עשויה מאליה (ולכשיצדו - נשמטין והולכין להם; ודוקא נקט 'חם להם מלמטה' ברישא: שיביאו המטות לישיבה ברישא, והדר מחצלת לפרוש עליהן לצל, ואוחזין אותה בידיהן עד לאחר שעה שיקפוס וישמטום, דהוה ליה כי הווא דאמרינן (עירובין דף קא.) 'האי מדורתא - מלמעלה למטה שרי'; אבל לאתויי מעיקרא מטות לצורך האהל - לא, דהוה ליה מלמטה למעלה, כדרך בנין, וקיימא לן 'אין עושין אהל עראי בתחילה בשבת').

איתמר: מת המוטל בחמה; רב יהודה אמר שמואל הופכו ממטה למטה (עד שמגיע לצל), רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב אמר: מניח עליו ככר או תינוק ומטלטלו.

היכא דאיכא ככר או תינוק כולי עלמא לא פליגי דשרי, כי פליגי דלית ליה: מר סבר טלטול מן הצד (כלאחריד) שמיה טלטול, ומר סבר לא שמיה טלטול.

לימא כתנאי: 'אין מצילין את המת מפני הדליקה; אמר רבי יהודה בן לקיש: שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה.'? היכי דמי? אי דאיכא ככר או תינוק, מאי טעמא דתנא קמא? אי דליכא (והאי 'מצילין' דקאמר רבי יהודה בן לקיש - דמטלטל ליה להדיא הוא), מאי טעמא דרבי יהודה בן לקיש? אלא לאו בטלטול מן הצד פליגי: דמר סבר טלטול מן הצד שמיה טלטול, ומר (רבי יהודה בן לקיש) סבר לא שמיה טלטול!?

לא, דכולי עלמא טלטול מן הצד שמיא טלטול, והיינו טעמא דרבי יהודה בן לקיש: דמתוך שאדם בהול על מתו,

(שבת מד, א)

אי לא שרית ליה - אתי לכבויי (אבל במוטל לחמה - לא שרי).
אמר רב יהודה בן שילא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה בן לקיש במת.

אין נאותין הימנו לפי שאינו מן המוכן:
תנו רבנן: 'מותר השמן שבנר ושבקערה - אסור, ורבי שמעון מתיר'.

משנה:

מטלטלין נר חדש (שאינו מאוס וחזי לאישתמושי להדיא שלא דלק בו נר מעולם) אבל לא ישן (דמוקצה מחמת מיאוס הוא);
רבי שמעון אומר: כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת.

גמרא:

תנו רבנן: 'מטלטלין נר חדש אבל לא ישן, דברי רבי יהודה; רבי מאיר אומר: כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת' (ואף על גב שכבה - אסור, דאית ליה לרבי מאיר מוקצה מחמת איסור ולית ליה מוקצה מחמת מיאוס);
רבי שמעון אומר: חוץ מן הנר הדולק בשבת (בעוד שהוא דולק - אסור, שמא יכבה הנר), ככתה מותר לטלטלה, אבל כוס, וקערה, ועששית (כוס גדול של זכוכית שקורין לנפ"א) - לא יזיזם ממקומם (ואפילו כבה הנר, ולקמן מפרש טעמא);
ורבי אליעזר ברבי שמעון אומר: מסתפק מן הנר הכבה (דכיון דכבה והולך - לא מחייב תו משום מכבה) ומן השמן המטפטף ואפילו בשעה שהנר דולק.
אמר אביי: רבי אליעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוא בחדא ופליג עליה בחדא: סבר לה כאבוא בחדא דלית ליה מוקצה, ופליג עליה בחדא: דאילו אבוא סבר כבה - אין, לא כבה - לא (דלא שמעינן ליה לרבי שמעון דשרי במתניתא אלא מותר שמן שבנר ושבקערה, דמשמע לאחר שכבה), ואיהו סבר אף על גב דלא כבה.

'אבל כוס וקערה ועששית לא יזיזם ממקומם' - מאי שנא הני?
אמר עולא: סיפא אתאן לרבי יהודה.
מתקיף לה מר זוטרא: אי הכי מאי 'אבל' (מדקאמר 'אבל' - מכלל דבנר מותר)?
אלא אמר מר זוטרא: לעולם רבי שמעון, וכי קשרי רבי שמעון - בנר זוטא, דדעתיה עלויה (מבעוד יום; סבר שיכלה השמן מהר ואשתמש בנר לכשיכבה), אבל הני דנפיש - לא (לא אסיק אדעתיה שיכבו כל היום);
והתניא: 'מותר השמן שבנר ושבקערה - אסור, ורבי שמעון מתיר' (וקערה נפישא, קשיא קערה אקערה)?
התם קערה דומיא דנר (קתני לה, דזוטרא), הכא קערה דומיא דכוס.

אמר רבי זירא: פמוט (מנורה של מתכת ואינה מאוסה) שהדליקו בו בשבת, לדברי המתיר (רבי מאיר המתיר בנר ישן) - אסור (אוסר בהאי דמוקצה מחמת איסור, כדקתני לעיל חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת), לדברי האוסר - מותר (לדברי רבי יהודה האוסר בנר ישן של חרס - התם הוא, דמאיס, אבל הכא שרי, ולית ליה מוקצה מחמת איסור).
תוספות ד"ה לדברי המתיר אסור. פי' בקונטרס לדברי רבי מאיר; ואי תימא מאי קא משמע לן, הא בהדיא קאסר רבי מאיר נר שהדליקו בה באותו שבת? - ויש לומר דהוה אמינא הני מילי בנר של חרס דאית ביה תרתי: מוקצה מחמת מיאוס ומחמת איסור - קא משמע לן דאפילו בשל מתכת, דלא מאיס, ולית ביה אלא מוקצה מחמת איסור - אסר רבי מאיר;

ואין נראה לדבנו תם: דלפי זה, הא דמסיק 'דברי הכל אסור' - לא הוי אלא רבי מאיר ורבי יהודה דקאי עלייהו, ולא רבי שמעון! ומפרש וכן פירוש רבנו חננאל: לדברי המתיר היינו רבי שמעון - אסר כאן בפמוט: דהא פמוט גדול הוא, ככוס וקערה ועששית, כמו פמוטות של בית רבי דשילהי 'כל כתבי' (לקמן קכא); לדברי האוסר היינו רבי מאיר ורבי יהודה, דאסרי בנר חרס שהדליקו בו באותו שבת, והני מילי בנר של חרס, דאיכא תרתי: מוקצה מחמת מיאוס ומחמת איסור, אבל בנר מתכת - שרו! ומסיק דאפילו בשל מתכת אסר רבי מאיר, והכי נמי אמרינן בפרק קמא דחולין (דף טו:): ע"כ לא שרי רבי מאיר אלא במבשל דדאוי לכוס, אבל בשוחט - לא.

למימרא דרבי יהודה מוקצה מחמת מיאוס אית ליה, מוקצה מחמת איסור לית ליה? והתניא: 'רבי יהודה אומר: כל הנרות של מתכת

מטלטלין (נר של מתכת לא מאיס, כגון של נחשת דלא בלע) **חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת** !?

אלא אי איתמר - הכי איתמר:
אמר רבי זירא: פמוט שהדליקו עליו בשבת - דברי הכל אסור; לא הדליקו עליו - דברי הכל מותר.

אמר רב יהודה אמר רב: מטה שיחדה למעות - אסור לטלטלה. (שיחדה למעות מיתסרא בהזמנה בעלמא, ואף על פי שלא הניח עליה מעולם.)
מיתביה רב נחמן בר יצחק: 'מטלטלין נר חדש אבל לא ישן' (והא רבי יהודה קאמר לה, דאית ליה מוקצה, אלמא לא מיתסר בהזמנה, מדקאמר 'אבל לא ישן' ולא קתני 'אבל לא המיוחד לכך'),

(שבת מד, ב)
ומה נר, דלהכי עבידא, כי לא הדליק בה שרי לטלטולה, מטה - דלאו להכי עבידא לא כל שכן?
אלא אי איתמר - הכי איתמר:
אמר רב יהודה אמר רב: מטה שיחדה למעות, הניח עליה מעות (אפילו בחול) - (הרי הוקצה לאיסור, ו) אסור לטלטלה (ואפילו נסתלקו המעות מבעוד יום, ולא דמי לנר של מתכת, דשרי רבי יהודה, דהתם בלא יחדו); לא הניח עליה מעות - מותר לטלטלה; לא יחדה למעות: יש עליה מעות (בשבת) - אסור לטלטלה; אין עליה מעות (בשבת) - מותר לטלטלה (ואף על גב דהניח עליה מעות בחול), והוא שלא היו עליה (כל) בין השמשות (שנסתלקו מבעוד יום; אבל היו עליה כל בין השמשות - איתקצי לכולי יומא).

אמר עולא: מתיב רבי אל-עזר [כלים פ"ח מ"ב]: ' (גבי שידה תנן, במסכת כלים, והיא עגלה של עץ מוקפת מחיצות למרכב אנשים ונשים): מוכני (=אופן) שלה, בזמן שהיא נשמטת (כעין אופני עגלה שלנו, שאדם יכול לסלקו מן העגלה) - אין חבור לה (דחשובה היא כלי לעצמה; דאי שידה בת קבולי טומאה היא, כגון שאינה מחזקת ארבעים סאה בלח ונטמאה השידה - לא נטמא המוכני, ואי לאו בת קבולי טומאה היא ונגעה טומאה במוכני - המוכני טמאה לעצמה, דלא חשיבה [חלק] משידה, והיא מטלטלה מלאה וריקנית דיש לה בית קיבול), ואין נמדדת עמה (לענין טומאה, כדפרישית; דכלי עץ המחזיק ארבעים סאה בלח, שהן כוריים ביבש - טהור, כדאמרינן ב'במה מדליקין' (דף לה). דכלי עץ איתקש לשק שיהא מיטלטל מלא וריקן, וזו אינו מיטלטל מלא, ותנן במסכת כלים [פ"ח מ"א] ומייתנין בגמרא דמנחות: 'השידה... בית הלל אומרים: נמדדת מבחוק' דרואין אותה כאילו היא עומדת בתוך כלי גדול, ואם מחזיק אותו כלי ארבעים סאה - טהורה השידה ואף על פי שהיא אינה מחזקת ארבעים סאה, דקסבר אף עוביה נמדד עמה, והמוכני אינו נמדד עמה להשלים, דרואין כאילו ניטל המוכני ואחר כך נתנת השידה לתוך הכלי), ואין מצלת עמה באהל המת (דאם השידה מחזקת ארבעים סאה, דאינה מקבלת טומאה - מצלת באהל המת, והוי אהל לעצמה; ולא שנכנסה לבית שהמת בו דאם כן אין כאן הצלה, שהרי הגג מאהיל על הטהרות מלמעלה, אלא כגון שנכנסה לבית הקברות, כדאמרינן בעירובין: רבי יהודה אומר: אף בבית הקברות, מפני שיכול לחוץ בשידה תיבה ומגדל' [בפרק 'בבלי דף ל, ב] דקסבר אהל זרוק, כלומר: אהל המיטלטל שמה אהל, ומפסיק כלפי הטומאה, והמוכני - אם הוא גבוה מדופני השידה, וכלים [בולטים] מלמעלה מדופני השידה, וגובה המוכני מגין עליהם - אינו מצילן; דמוכני - כלי הוא לעצמו, ומקבל טומאה, ואינו חוצץ בפני הטומאה; ורבותי דוחקין ומפרשין אותה באהל המת ממש, ובשל חרס המוקפת צמיד פתיל; והרבה תשובות יש: חדא - דנמדדת לא שייך בשל חרס, דלא איתקש לשק, ובין מיטלטל ובין אינו מיטלטל - טמא! ועוד: אם המוכני מוקף צמיד פתיל - יציל בפני עצמו כלים שבתוכו! ועוד: בפירוש נשנית במסכת כלים בהלכות כלי עץ, והלכות כלי חרס נשנו לבדן והלכות כלי עץ נשנו לבדן), ואין גורדין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות' הא אין עליה מעות שריא, אף על גב דהווי עליה בין השמשות!
ההיא - רבי שמעון היא, דלית ליה מוקצה, ורב - כרבי יהודה סבירא ליה. (ומיהו מעות לא חזו מידי, ומודה רבי שמעון דעודן עליו אסור.)

(שבת מה, א)
הכי נמי מיסתברא: דרב כרבי יהודה סבירא ליה, דאמר רב: מניחין נר על גבי דקל (מבעוד יום, וידלק שם) בשבת (דליכא למיחש לכשיכבה לישקליה מיניה ונמצא משתמש במחובר: דכיון דאקצייה לדבר האסור בין השמשות - איתקצי לכולי יומא) ואין מניחין נר על גבי דקל ביום טוב (דשקיל ומנח ליה, ומשתמש באילן); אי אמרת בשלמא דרב כרבי יהודה סבירא ליה, היינו דשני בין שבת ליום טוב, אלא אי אמרת כרבי שמעון סבירא ליה - מה לי שבת ומה לי יום טוב (בשבת נמי שקיל ליה לכשיכבה)?
ורב כרבי יהודה סבירא ליה? והא בעו מיניה דרב: מהו לטלטולי שרגא דחנוכתא (אחר שכבה) מקמי חברי ('חבריי' = שם אומה שהיתה עם פרסיים) בשבתא (שלא יראוהו בחצר, כדאמרינן בפרקין דלעיל (דף כב:), דנותנו בטפח הסמוך לרשות הרבים, וידעו

שהדליקו בו נר, והם גזרו שלא להדליק! אי נמי ביום חגם אין מניחין לדלוק אור אלא בבית עבודה זרה) ?
 ואמר להו: שפיר דמי! ?
 שעת הדחק שאני, דהא אמר ליה רב כהנא ורב אשי לרב: הכי הלכתא
 (בתמיה) ? אמר להו: כדי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק
 (סכנה, אלמא שלא בשעת הדחק אסור) .

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: חטים שזרען בקרקע (ועדיין לא
 השרישו) וביצים שתחת תרנגולת – מהו (ללקוט ולאכול) ? כי לית ליה
 לרבי שמעון מוקצה – היכא דלא דחייה בידים, היכא דדחייה
 בידים אית ליה מוקצה? או דילמא לא שנא?
 אמר ליה: אין מוקצה לרבי שמעון (בדבר הראוי) אלא שמן שבנר בשעה
 שהוא דולק (כדתניא לעיל): הואיל והוקצה למצותו (לשבת) הוקצה
 לאיסורו (איסור כיבוי) .
 ולית ליה הוקצה למצותו (בתמיה: דקטלא דעתא שמן שבנר דוקא קאמר, דאיכא תרתי:
 מוקצה למצוה, ומוקצה של שעת דליקתו משום איסור כיבוי, אבל מוקצה למצוה גרידא לא אסר ואפילו בשעת
 המצוה) ? והתניא: 'סיככה (לסוכה) כהלכתה, ועיטרה בקומים (בגדי צבעונים
 שקורין אובריינ"א [מרומים]) ובסדינין המצויירין, ותלה בה אגוזין,
 אפרסקין (פירסיק"י בלע"ז), שקדים, ורמונין, ואפרכלי של ענבים,
 ועטרות של שבולין, יינות, שמנים (בכלי זכוכית) וסלתות – אסור
 להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון (והכא – מוקצה למצוה איכא, מוקצה
 דאיסור ליכא: דאי משום סתירת אהל, כי מטא חולו של מועד לשתרי, דומיא דנר שכבה), ואם התנה
 עליהן – הכל לפי תנאו'; וממאי דרבי שמעון היא (דמותיבנא לך מיניה) ?
 דתני רבי חייא בר יוסף קמיה דרבי יוחנן: 'אין נוטלין עצים
 (בפסח ועצרת) מן הסוכה (מסוכה העשויה לצל, ואפילו נפלו) ביום טוב (משום מוקצה
 דאיתקצאי מחמת סתירת אהל ביום טוב) אלא מן הסמוך לה (אם סמך חבילות עצים אצל דופנה
 – ליכא איסור מוקצה, דדעתיה עילויה מאתמול למישקלינהו למחר, דלא סתר בהו אהל), ורבי
 שמעון מתיר (אם נפלה, דלית ליה מוקצה; והכי מוקמינן ליה במסכת ביצה); ושויין בסוכת
 החג כחג שהיא אסורה (שהוקצה למצותה: דמצותה כל שבעה; אלמא כל שעת מצותה נוהג
 מוקצה שלה, ואף על גב דליכא איסור סתירה), ואם התנה עליה הכל לפי תנאו' !?
 (*ומהך דתני רבי חייא בר יוסף הוי מצי לאותבי ברישא, אלא ניחא ליה לאותבי ממתניתא דרבי
 חייא ורבי אושעיא, כדאמרינן בעלמא (חולין דף קמא). 'כל מתניתא דלא מיתניא בי דבי חייא כו')
 כעין שמן שבנר קאמרינן (ולא משום איסור), הואיל והוקצה למצותו
 הוקצה לאיסורו (אלא משום מצוה: דהואיל דהוקצה למצותו דשבת – הוקצה לכל זמן איסור דליקתו
 ולא יותר: דאין מצותו אלא בשעת דליקתו, ומשכבה – אין בו מצוה; אבל בסוכת החג מצותה כל שבעה,
 והקצאתה כל זמן מצותה) .
 איתמר נמי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אין מוקצה
 לרבי שמעון אלא כעין שמן שבנר בשעה שהוא דולק, הואיל והוקצה
 למצותו – הוקצה לאיסורו.
 אמר רב יהודה אמר שמואל: אין מוקצה לרבי שמעון אלא גרוגרות
 וצימוקים בלבד (גרוגרות = תאנים שמעלה לגג ליבשן, ומשנשתהו שם מעט – אין ראוי לאכילה
 עד שיתייבשו, וכן צימוקים דענבים) .
 ומידי אחרינא לא? והתניא 'היה אוכל בתאנים והותיר, והעלן
 לגג לעשות מהן גרוגרות, בענבים והותיר והעלן לגג לעשות מהן
 צימוקין – לא יאכל עד שיזמין; וכן אתה אומר באפרסקין
 וחבושין (קויינ"ץ) ובשאר כל מיני פירות (ואף על גב דהני חזי כל שעתא, ואפילו
 נשתהו – לא נתקלקלו, מיהו הואיל ואקצינהו – אסירי) – מני? אילימא רבי יהודה, ומה
 היכא דלא דחייה בידים אית ליה מוקצה, היכא דדחייה בידים לא
 כל שכן (למה לי הנך דנקט דדחינהו בידים? אפילו הכניסן נמי לאוצר בעו הזמנה) ! אלא לאו
 רבי שמעון היא!
 לעולם רבי יהודה, ואוכל אצטריכא ליה: סלקא דעתא אמינא כיון
 דקאכיל ואזיל לא ליבעי הזמנה – קא משמע לן כיון דהעלן לגג
 אסוחי אסחי לדעתיה מיניהו (רבנותא אשמעינן: דהוה אכיל ואזיל, מכיון דאסקינהו – אסח
 דעתיה ואקצן) .
 בעא מיניה רבי שמעון בר רבי מרבי:

(שבת מה, ב)

פצעילי תמרה (תמרים הנלקטים קודם בישול, וכונסין אותם בסלים שעושין מלולבין, והן מתבשלות מאליהן) לרבי שמעון מהו (מהו לאכול מהן קודם בישול? מי מודה בהן דמוקצות הן כגרוגרות וצימוקין? או לא)?

אמר ליה: אין מוקצה לרבי שמעון אלא גרוגרות וצימוקין בלבד (דאיכא תרתי: דדחינהו בידים, ולא חזו).

ורבי לית ליה מוקצה (דקטלקא דעתא מדבעי מיניה אליבא דרבי שמעון - אלמא הוה שמיע ליה מאבוה דרבי שמעון סבירא ליה) ? והתנן [ביצה פ"ה מ"ז]: 'אין משקין ושוחטין' (דרך להשקות בהמה לפני שחיטה שתהא נוחה להפשיט) את המדבריות (הברייתות [מלשון בר=חזו]), אבל משקין ושוחטין את הכייתות' ותניא [תוספתא ביצה פ"ד מ"א]: 'אלו הן 'מדבריות': כל שיוצאות בפסח ונכנסות כרביעה (במרחשון); 'כיייתות' = כל שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום; רבי אומר: אלו ואלו 'כיייתות' הן, ואלו הן 'מדבריות'? כל שרועות באפר ואין נכנסות לישוב לא כימות החמה ולא כימות הגשמים (והני מיהא אסירי, אלמא אית ליה מוקצה) !?

איבעית אימא: הני (מדבריות) נמי כגרוגרות וצימוקין דמיין (דדחינהו בידים ויש טורח לילך ולהביאם),

ואי בעית אימא: (ההיא דפצעילי תמרה) לדבריו דרבי שמעון קאמר ליה וליה לא סבירא ליה

ואיבעית אימא: לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי לית לי מוקצה כלל; לדידכו אודו לי מיהת דהיכא דיוצאות בפסח ונכנסות כרביעה - ד'כיייתות' נינהו; ורבנן אמרו ליה: לא, 'מדבריות' נינהו.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אמרו (בני הישיבה): הלכה כרבי שמעון.

ומי אמר רבי יוחנן הכי? והא בעא מיניה ההוא סבא קרויא - ואמרי לה סרויא ('סרויא' קרויא - על שם מקומו) - מרבי יוחנן:

קינה של תרנגולת מהו לטלטולי בשבת?

אמר ליה: כלום עשוי (לשום תשמיש) אלא לתרנגולין (הלכך הוה ליה 'מלאכתו לאיסור', ואסור) ? (אלמא אית ליה מוקצה) !

הכא במאי עסקינן? - דאית ביה אפרוח מת (דלא חזי למיכל, ולכלבים נמי לא חזי; ואף על גב דאמר רבי שמעון 'מחתכין את הנבלה לפני הכלבים' - הני מילי במסוכנת, אבל בריאה - לא, דלא הוה דעתיה מאתמול לכלבים, והאי אפרוח שמת בשבת - נמי לא הוה דעתיה מאתמול לכלבים).

הניחא למר בר אמימר משמיה דרבא, דאמר 'מודה היה רבי שמעון (דאף על גב דאמר 'מחתכין הנבלה לפני הכלבים' - הני מילי במסוכנת דדעתיה עליה מאתמול לכלבים, אבל מודה הוא) בבעלי חיים שמתו (כלומר: בבריאים שמתו) שאסורין' (שפיר קתרת דלרבי שמעון גופיה לא חזי לכלבים); אלא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר 'חלוק היה רבי שמעון אפילו בבעלי חיים שמתו שהן מותרין' - מאי איכא למימר (הא חזי לכלבים)?

הכא במאי עסקינן? - בדאית ביה ביצה (שנולדה היום, ומודה רבי שמעון בנולד). והאמר רב נחמן (בשמעתא קמייתא דביצה): מאן דאית ליה מוקצה - אית ליה נולד, דלית ליה מוקצה - לית ליה נולד? דאית ביה ביצת אפרוח (וכלב לא אכיל לה משום קליפה).

כי אתא רב יצחק כרבי יוסף אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה ורבי יהושע בן לוי אמר: הלכה כרבי שמעון.

אמר רב יוסף: היינו דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אמרו הלכה כרבי שמעון; 'אמרו' - וליה לא סבירא ליה (לרבי יוחנן לא סבירא דתיהו הלכה כרבי שמעון, והיינו דרב יצחק).

אמר ליה אביי לרב יוסף: ואת לא תסברא דרבי יוחנן כרבי יהודה (ומקמי דשמעת ליה לדרב יצחק, לא הוה ידעת דרבי יוחנן כרבי יהודה)? הא רבי אבא ורבי

אסי איקלעו לבי רבי אבא דמן חיפא, ונפל מנרתא על גלימיה דרבי אסי ולא טילטלה; מאי טעמא? לאו משום דרבי אסי תלמידיה דרבי יוחנן הוה, ורבי יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה: דאית ליה מוקצה?

אמר ליה: מנרתא קאמרת? מנרתא שאני, דאמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי: הורה ריש לקיש בצידן: מנורה הניטלת בידו אחת - מותר לטלטלה; בשתי ידיו - אסור לטלטלה (כדמפרש טעמא לקמיה: דלאו לטלטולי עבידא, דאדם קובע לה מקום); ורבי יוחנן אמר: אנו אין לנו (שום היתר בהלכות טלטול נרות) אלא בנר (ישן) כרבי שמעון (דמתיר), אבל מנורה, בין

ניטלה בידו אחת בין ניטלה בשתי ידיו - אסור לטלטלה. (הלכך: אי לאו מדבר יצחק - לא הוה ידענא ליה; אבל השתא ידענא דכרבי יהודה סבירא ליה בכולהו בר ממוקצה מחמת מיאוס דנר ישן.)
וטעמא מאי?

רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו: הואיל ואדם קובע לה מקום. אמר ליה אביי לרב יוסף: והרי כילת חתנים, דאדם קובע לו מקום, ואמר שמואל משום רבי חייא: 'כילת חתנים

(שבת מו, א)

מותר לנטותה ומותר לפרקה בשבת (דסתם כילת חתנים אין לה גג טפח: שנקליטין יוצאין לשני ראשי המטה באמצעה, אחד לכאן ואחד לכאן, ונותן כלונסא מזה לזה, ומשליך האהל עליה, והוא שופע לכאן ולכאן; וכיון שאינו רחב טפח - אינו אהל, ואין בו לא בנין ולא סתירה) ' ! ?
אלא אמר אביי: בשל חוליות (במנורה של פרקים, שמא תפול ותתפרק ויחזירנה, ונמצא עושה כלי).

אי הכי, מאי טעמא דרבי שמעון בן לקיש דשרי?
מאי 'חוליות'? - כעין חוליות: דאית בה חידקי (חיתוכין סביב לה, קרוני'ש [חריצים], ודומה לפרקים, ומאן דחזי סבר של פרקים הוא).

הלכך: חוליות, בין גדולה בין קטנה אסורה לטלטלה: גדולה נמי דאית בה חידקי, גזירה אטו גדולה דחוליות (גדולה, הואיל ודרכה לעשותה של חוליות, כי אית ביה חידקי - סברי דחוליות הן, ואסור אפילו לריש לקיש, כדאמר לעיל 'ניטלת בשתי ידים אסור לטלטלה'); כי פליגי - בקטנה דאית בה חידקי (דכולי עלמא ידעי דלאו חוליות נינהו): מר סבר גזרינן (אטו חוליות), ומר סבר לא גזרינן.

ומי אמר רבי יוחנן הכי (הלכה כרבי יהודה)? והאמר רבי יוחנן: 'הלכה כסתם משנה', ותנן [כלים פ"ח מ"ב]: 'מוכני שלה, בזמן שהיא נשמטת - אין חיבור לה, ואין נמדדת עמה, ואין מצלת עמה באהל המת, ואין גורדין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות' - הא אין עליה מעות שרי ואף על גב דהוה עליה בין השמשות!

אמר רבי זירא: תהא משנתינו (דמוכני, דקתני 'הא אין עליה מעות שריא') (כגון) שלא היו עליה מעות כל בין השמשות, שלא לשבור דבריו של רבי יוחנן (והכי תידוק מינה: טעמא דיש עליה מעות כשקדש היום, הא אין עליה כשקדש היום - שריא).
אמר רבי יהושע בן לוי: פעם אחת הלך רבי לדיוספרא (מקום), והורה במנורה כרבי שמעון בנר.

איבעיא להו: הורה במנורה כרבי שמעון בנר להיתרא (חדא הוראה הואי, והכי קאמר: הורה במנורה להיתרא כדרך שהיה רבי שמעון מתיר בנר ישן)? או דילמא (שתי הוראות הוון): הורה במנורה לאיסורא (כדאמרן: בדחידקי, וגזרינן אטו חוליות), וכרבי שמעון בנר להיתרא?
תיקו.

רב מלכיא איקלע לבי רבי שמלאי, וטילטל שרגא (נר שכבה) - ואיקפד רבי שמלאי.

רבי יוסי גלילאה איקלע לאתריה דרבי יוסי ברבי חנינא, טילטל שרגא - ואיקפד רבי יוסי ברבי חנינא;

רבי אבהו, כי איקלע לאתריה דרבי יהושע בן לוי - הוה מטלטל שרגא; כי איקלע לאתריה דרבי יוחנן - לא הוה מטלטל שרגא.

מה נפשך? אי כרבי יהודה סבירא ליה - ליעבד כרבי יהודה, אי כרבי שמעון סבירא ליה - ליעבד כרבי שמעון??

לעולם כרבי שמעון סבירא ליה, ומשום כבודו דרבי יוחנן הוא דלא הוה עביד. (דאי סבירא ליה דאסור - לא הוה מטלטל ליה לכבוד רבי יהושע בן לוי דליעבד איסורא!)

אמר רב יהודה: שרגא דמשחא (נר של שמן שדלק) - שרי לטלטולה (אחר שכבה כרבי שמעון דלא מאיס); (אבל) דנפטא (דמסרח) - אסור לטלטולה (אפילו רבי שמעון מודה דלא חזי אלא למלאכתו).

רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו: דנפטא נמי שרי לטלטולה דהואיל וחזי לכסות ביה מנא.

רב אויא איקלע לבי רבא, הוה מאיסן בי כרעיה בטינא; אתיבי אפוריא קמיה דרבא, איקפד רבא (משום טינוף המטה), בעא לצעוריה (בשאלות); אמר ליה: מאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו שרגא דנפטא נמי שרי לטלטוליה?

אמר ליה: הואיל וחזיא לכסויי בה מנא.

אלא מעתה כל צורורות שבחצר מטלטלין הואיל וחזיא לכסויי בהו
מנא?
אמר ליה: הא איכא תורת כלי עליה, הני ליכא תורת כלי עליה;
מי לא תניא

(שבת מו, ב)
'השירים' (אצטודות) והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הנטלים
בחצר (אף על פי שאסור לצאת בהן לרשות הרבים, כדאמרין בפרק 'במה אשה יוצאה' (לקמן נס): גזירה
דילמא שלפא ומחויא - מיהו תורת כלי עליה, ומותר לטלטלן שלא כדרך מלבוש) ', ואמר עולא:
מה טעם? - הואיל ואיכא תורת כלי עליה, הכא נמי: הואיל ואיכא
תורת כלי עליה!
אמר רב נחמן בר יצחק: בריך רחמנא דלא כסיפיה רבא לרב אויא!

רמי ליה אביי לרבה: תניא: 'מותר השמן שבנר ושכקעה - אסור,
ורבי שמעון מתיר' - אלמא לרבי שמעון לית ליה מוקצה; ורמינהו
'רבי שמעון אומר: כל שאין מומו ניכר (גבי בכור קאי) מערב יום טוב
- אין זה מן המוכן'!?

הכי? השתא: התם, אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו; הכא אדם
יושב ומצפה מתי יפול בו מום? מימר אמר: מי יימר דנפיל ביה
מומא? ואם תימצי לומר דנפיל ביה מומא, מי יימר דנפיל ביה
מום קבוע? ואם תמצי לומר דנפיל ביה מום קבוע, מי יימר דמזדקק
ליה חכם (שימצא חכם שיזקק לו ביום טוב לראות אם מום קבוע הוא או לא)?
מתיב רמי בר חמא 'מפירין נדרים' (בעל לאשתו) בשבת, ונשאלין
לנדרים (לחכם להתירן) שהן לצורך השבת (כגון נדר שלא יאכל היום) 'ואמאי
(ומותר לאכול ואפילו שרי לה בעל)? (ליתסר לה משום מוקצה), לימא 'מי יימר
דמיזדקק לה בעל' (דהא אסחה דעתה ואמרה 'מי יימר דמזדקק לה בעל')?
התם כדורב פנחס משמיה דרבא, דאמר רב פנחס משמיה דרבא: כל
הנודרת - על דעת בעלה היא נודרת (על מנת אם ירצה הבעל, וסמכה עליה דמזדקק
לה ביום שמעו).

תא שמע: 'נשאלין לנדרים של צורך השבת בשבת' - ואמאי? לימא
'מי יימר דמזדקק ליה חכם'?
התם אי לא מיזדקק ליה חכם - סגיא ליה בשלשה הדיוטות, הכא מי
יימר דמיזדקק ליה חכם (והדיוטות לא מצו למישרייה לבכור אלא במום הידוע לכל כגון
מחוסר אבר)!

רמי ליה אביי לרב יוסף: מי אמר רבי שמעון 'כבתה - מותר
לטלטלה', כבתה - אין, לא כבתה - לא; מאי טעמא? דילמא כהדי
דנקיט לה כבתה? הא שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר 'דבר שאין
מתכוין - מותר', דתניא 'רבי שמעון אומר: גזור אדם כסא מטה
וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ'?
כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא, כי לא מיכוין גזור
רבי שמעון מדרבנן; כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן -
כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה. (כיבוי - אב מלאכה הוא; חריץ - ליכא
איסור דאורייתא, דחופר כלאחר יד הוא, דחופר דאמר לקמן תולדה דחורש וחייב - הני מילי חופר כדרכו במרא
וקרדוס).

מתיב רבא [כלאים פ"ט מ"ה]: 'מוכרי כסות מוכרין כדרכן' (ואפילו של כלאים לובשו
להראותו בשוק), ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני
הגשמים (להנאת חימום), והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן. ' (והא - רבי
שמעון היא, מדאזיל בתר כוונה); והא הכא דכי מיכוין איסורא דאורייתא
איכא, כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה?
אלא אמר רבא:

(שבת מז, א)
הנח לנו שמן ופתילה, הואיל דנעשה בסיס (מושב; 'ו[א]ת כנו' [שמות לה, טז]
מתרגמינן 'בטיסיה') לדבר האסור (לשלהבת; דבכי האי מוקצה מודה רבי שמעון שהכלי טפל
לשלהבת בעודה בו, ולא משום דחייש לכבייה).

אמר רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי חנינא אמר
רבי רומנוס: 'לי התיר רבילטלטל מחתה (של לבונה) באפרה' (קא טלקא

דעתא 'באפרה' - עם אפרה קאמר: שהאפר מוקצה, ולא היו צריכין לו, ואשמעינן דאגב מחתה - דאיכא תורת כלי עליה - טלטלה עם אפרה) .

אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: מי אמר רבי יוחנן הכי? והתנן [שבת פ"א מ"א]: 'נוטל אדם כנו והאבן בידו, או (נוטל אדם) כלכלה (בשבת) והאבן בתוכה' ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: 'בכלכלה מלאה פירות עסקינן': טעמא דאית בה פירי, הא לית בה פירי לא (דכלי נעשה בסיס לאבן וטפלה לו, ובטל תורת כלי ידיה; והכי נמי נעשית מחתה בסיס לאפר! ורבי יוחנן שמעינן ליה לעיל דכרבי יהודה סבירא ליה) ! 'אשתומם כשעה חדא' [דניאל ד, טז]: אדין דניאל די שמה בלשצאצור אשתומם כשעה חדה ורעיונהי יבהלנה ענה מלקא ואמר בלשצאצור חלמא ופשרא אל יבהלך ענה בלשצאצור ואמר מרי חלמא לשנאך ופשרא לערךך, ואמר: הכא נמי דאית בה קרטיין (שנשתיירו מן האור, ולבונה, דחזיא להריח, ואגב לבונה מטלטל למחתה עם אפרה דומיא דכלכלה מלאה פירות והאבן בתוכה) .

אמר אביי: קרטיין (של שיור לבונה) בי רבי (דנשיא ועשיר הוה) מי חשיביי? וכי תימא חזו לעניי, והתניא: 'בגדי עניי' (שלש על שלש או שחוטן עבה) - (הוו בגדים) לעניי (לענין טומאה), 'בגדי עשירים' (שלשה על שלשה) - (הוו בגדים) לעשירים (וכל שכן לעניי), אבל דעניי לעשירים - לא (אבל בגדי עניי לעשירים לא הוה בגדי גבייהו ולא מקבלי טומאה) ' (הכא נמי בי רבי בטלי קרטיין) ? ! אלא אמר אביי: מידי דהוה אגרף של ריעי (גרף=כלי חרס המוכן לכך; הא דשרי ליה לטלטל מחתה באפרה משום דאפרה מאיס עליה לראותו, והוי כגרף של רעי, דתניא במסכת ביצה (דף לו:) מותר להוציא לאשפה שבחצר) .

אמר רבא: שתי תשובות בדבר: חדא גרף של ריעי מאיס והאי לא מאיס, ועוד: גרף של ריעי מיגלי והאי מיכסי (כל מחתות מכוסות הן, ויש בהן נקבים להוציא הריח) !

אלא אמר רבא: כי הוינן בי רב נחמן הוה מטלטלינן כנונא (כלי נחשת שמביאין בו האור לפני שרים להתחמם) אגב קיטמא (שהיו צריכין לאפרו לכסות רוק או צואה) ואף על גב דאיכא עליה שברי עצים. (ואי תימא: מה צד איסור יש כאן? - היינו רבותא: דאף על גב דאיכא עליה שברי עצים; והא דרבי רומנס נמי: האי 'מחתה באפרה' דקאמר = מחתה בשביל אפרה שהיה צריך לו, ודעתיהו עליה מאתמול, ורבואת אשמעינן: אף על גב דאיכא עליה שברי עצים דהוי ככלכלה של פירות והאבן בתוכה.)

מיתיבי: 'ושוין' (רבי יהודה ורבי שמעון שנחלקו בנר ישן) שאם יש בה שברי פתילה - שאסור לטלטל? !

אמר אביי: בגלילא שנו (שחשובות להן שברי פתילה: שאין בגדים של פשתן מצויין להם, הלכך לא בטלי, ונעשה נר בסיס להן) .

לוי בר שמואל אשכחינהו לרבי אבא ולרב הונא בר חייא דהו קיימי אפיתחא דבי רב הונא, אמר להו: מהו להחזיר מטה של טרסיים בשבת? (טרסיים = צורפי נחשת או גרדיים, והולכין מעיר לעיר למלאכתן, ונושאין עמהן מטות של פרקים.)

אמרו ליה: שפיר דמי .

אתא לקמיה דרב יהודה, אמר: הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו: המחזיר מטה של טרסיים בשבת - חייב חטאת (הוא תחלתו וגמר, ונמצא עושה כלי, וחייב משום מכה בפטיש - אב לכל גומרי מלאכה, ולא משום בנין, דאין בנין בכלים) ? !

מיתיבי: 'המחזיר קנה מנורה בשבת' (שיוצאין ממנה קנים לנרות הרבה, ונוטלין הימנה, ובשעת הצורך מחזירין אותו) - חייב חטאת; קנה סידיין (קנה של סידיין הסחין ומלבנין הבית בטיד - יש להן קנים של פרקים, ונותן מטלית בראשה ושווין בטיד המחוי, וטח את הבית; וכשהוא טח מלמטה - אי אפשר לו אלא בקנה קצר, וכשהוא הולך ומגביה - מוסיף קנה על קנה ומאריך) לא

יחזיר, ואם החזיר פטור אבל אסור (שאיין זה גמרו: שהרי צריך לחזור ולפרקו תמיד); רבי סימאי אומר: קרן עגולה חייב, קרן פשוטה פטור (קרן עגולה וקרן פשוטה - שניהם מין כלי זמר, והוא עשוי נקבים ונקבים ככברה, ומכניס בהן חלילים, ומוציאין קולות הרבה; קרן עגולה מעשה אומן הוא, וצריך לתקוע בנקבים בחזק, והויא מלאכה; ובקרן פשוט - מכניסו בריוח, ודרכן לפרקם תמיד, ופטור) ' (קתני מיהת בקני מנורה דחייב, והוא הדין למטה של טרסיים) ? !

אינהו (רבי אבא ורב הונא בר חייא) - דאמור כי האי תנא (כרבי שמעון, דמתיר לכתחלה), דתניא: 'מלבנות המטה' (כעין רגלים קטנים יש להן בית קיבול ומכניס לתוכן ראשי כרעי המטה שלא ירקבו בארץ), וכרעות המטה, ולווחים של סקיבס (עץ קטן כמין דף שתוקעין בקשת שקורין אבלשטר"א שעליו מושך החץ) - לא יחזיר, ואם החזיר - פטור

(שבת מז, ב)

אבל אסור, ולא יתקע (בחזק על ידי יתדות שקורין קויינ"ש [טריזים]), ואם תקע חייב חטאת;

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היה רפוי - מותר'.
 בי רב חמא הוה מטה גללניתא (סירנדי"ן [מתקפלת], והוא כעין של טרטיים); הוה מהדרי לה ביומא טבא; אמר ליה ההוא מדרבנן לרבא: מאי דעתיך: בנין מן הצד הוא (מפני שאינה תקועה ומהדקה בחחק קרי לה 'מן הצד', כלומר: על ידי שינוי), נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן מיהא איכא!?
 אמר ליה: אנא כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לי, דאמר 'אם היה רפוי - מותר'.

משנה:
 נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות, ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה.

גמרא:
 והא קמבטל כלי מהיכנו (דלא יוכל ליטלו משם כל היום, דנעשה בסיס לניצוצות; לימא תהוי תיובתיה דרב חסדא, דאסר בפירקין (דף מג.))?
 אמר רב הונא בריה דרב יהושע: ניצוצות אין בהן ממש (משכבו, ומותר ליטלן).

ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה:
 לימא תנן סתמא כרבי יוסי, דאמר (ב'כל כתבי הקדש') גורם לכיבוי אסור (דקתני: עושה מחיצה בכל הכלים בין מלאין בין ריקנין כדי שלא תעבור הדליקה; רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאים מים שאין יכולין לקבל האור והן מתבקעים ומכבין את הדליקה)?
 ותסברא? אימור דאמר רבי יוסי בשבת, בערב שבת (כגון זה: שנותן המים מבעוד יום בכלי תחת הנר) מי אמר? וכי תימא הכא נמי בשבת ('אין נותנין לתוכו מים בשבת' קאמר, ורבי יוסי היא), והתניא: 'נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות בשבת, ואין צריך לומר בערב שבת, ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה מערב שבת, ואין צריך לומר בשבת' (אפילו בערב שבת אסור, ואי לגרם כיבוי מדמית לה - אפילו כרבי יוסי לא מיתוקמה, דבערב שבת לא אמר רבי יוסי)!?
 אלא אמר רב אשי: אפילו תימא רבנן (מתנייתין - אפילו לרבנן, דלא דמי לגרם כיבוי: דהתם כי מטי דליקה לכלים - דליקה הוא דפקע להו, וגרמא בעלמא הוא, אבל זה שנותן המים ממש תחת הנר - מכבה ממש הוא, וגזירה מבעוד יום אטו משחשכה); שאני הכא מפני שמקרב את כיבוי (זימן כיבוי להדיא, והוה ליה 'מכבה' ממש אי הוה יהיב ליה בשבת).

הדרן עלך כירה